

Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Katedra anglistiky a amerikanistiky

**Očekávat neočekávané - analýza reakcí tlumočnicka na neplánovanou situaci
s přihlédnutím ke stresu a improvizaci
(bakalářská práce)**

**Autor: Eva Zedníková (Bujnochová)
Vedoucí práce: Mgr. Marie SANDERSOVÁ, Ph.D.
Olomouc 2013**

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne 19. srpna 2013

.....

**Děkuji Mgr. Marie Sandersové, Ph.D. za odborné vedení, připomínky a cenné rady,
které mi v průběhu psaní bakalářské práce poskytla.**

Obsah

Úvod	6
2 MOŽNÉ VNITŘNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KVALITU TLUMOČENÍ.....	9
2.1 STRES	9
2.1.1 Co je to stres	9
2.1.2 Stresory.....	9
2.1.3 Druhy stresu	10
2.2 FAKTOR STRESU V TLUMOČENÍ.....	11
2.2.1 Tlumočení na dálku	11
2.2.2 Dopad stresu na výkon tlumočnicka	12
2.2.3 Syndrom vyhoření	12
2.3 TLUMOČENÍ A FOREIGN LANGUAGE ANXIETY (FLA)	13
3 MOŽNÉ VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KVALITU TLUMOČENÍ.....	15
3.1 VYBRANÉ PROBLÉMY ZTĚŽUJÍCÍ PRŮBĚH TLUMOČENÍ	15
3.1.1 Problémy se zvukovou a vizuální stránkou přenosu	15
3.1.2 Problémy na straně mluvčího	16
4 IMPROVIZACE, KREATIVITA A DIVADLO V PROFESI TLUMOČNÍKA	17
4.1 KREATIVITA	17
4.2 IMPROVIZACE.....	18
4.2.1 Divadelní improvizace v tlumočení	19
4.2.2 Divadelní improvizace ve výuce tlumočení	19
5 EXPERIMENT.....	21
5.1 TEZE A HYPOTÉZY	21
5.2 POPIS EXPERIMENTU	21
5.2.1 Dobrovolníci a materiál.....	21
5.2.2 Postup rozboru nahrávek.....	22
6 ROZBOR NAHRÁVEK	24
6.1 SKUPINA 1.....	24
6.2 SKUPINA 2.....	27
6.2.1 Vliv vybraných problematických situací způsobených zvukovou nebo vizuální stránkou přenosu na mluvený projev	27
6.2.2 Vliv vybraných jiných nečekaných situací způsobených zvukovou nebo vizuální stránkou přenosu na mluvený projev	31
6.3 DODATEK.....	36
7 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	37
8 DOPLŇKOVÝ PRŮZKUM	39
8.1 METODA PRŮZKUMU.....	39
8.2 HYPOTÉZA	40

8.3 ZÁVĚRY	42
ZÁVĚR.....	43
PŘÍLOHY	45
Příloha 1 – Transkript natlumočené videonahrávky skupiny 1	45
Příloha 2 – Transkript natlumočené videonahrávky skupiny 2	52
Příloha 3 – Transkript výchozího textu bez výskytu problematických situací.....	57
Příloha 4 – Transkript výchozího textu s výskytem problematických situací.....	62
Příloha 5 – Vzor dotazníku.....	67
Příloha 6 – Vzor dotazníku.....	69
Příloha 7 – Vzor dotazníku.....	70
BIBLIOGRAFIE	71
SHRNUTÍ.....	76
Anotace.....	78

Úvod

V každodenním životě jsme většinou pozorní k dění okolo nás. Všichni jsme se ale někdy ocitli v situaci, kdy jsme se museli potýkat s problémem, na který jsme nebyli připraveni a který jsme nemohli předvídat. Pokud se nám něco podobného stalo, často jsme měli čas se s novou situací srovnat, v klidu si ji promyslet a poté na ni zareagovat. To však neplatí pro každou situaci, protože někdy je od nás vyžadována pohotová reakce a my jsme nuceni využít všech dostupných prostředků k nalezení vhodného řešení, které může spočívat ve využití vlastní kreativity, vtipu, nápadu či improvizace. V běžném životě člověk není schopen připravit se na všechny situace, s nimiž se může setkat. To se týká také simultánního tlumočení. Jedná se o velmi různorodou činnost, při které musí být tlumočnick neustále „ve střehu“. Zároveň se však jedná o činnost „velmi vzrušující“, jak podotýká zkušená tlumočnice a generální ředitelka pro tlumočení a konference v Evropském parlamentu Olga Cosmidou, která zároveň v rozhovoru o náplni své práce dodává: „*Musíte mít tento pozitivní stres a záplavu adrenalinu rádi a musíte také částečně předvídat, co poslanci řeknou.*“

Toto téma jsem si vybrala, protože považuji schopnost improvizace za vhodný způsob řešení krizových situací. Spojení stresu a následné improvizace při simultánním tlumočení jsem i díky osobním zkušenostem shledala jako námět zajímavý, neotřelý a inovativní.

Historie tlumočení spadá do samotných počátků lidské kultury. I přesto, že záznamy o prvních tlumočnících pocházejí z Egypta z doby asi 3000 let před naším letopočtem, tlumočnická profese jako taková začala být zkoumána až po Norimberských procesech v roce 1946, které se též dají považovat za začátek tlumočení simultánního. Mezitím se ovšem životní tempo světa zrychlilo a pomocí datových přenosů a zkracování vzdáleností se i svět „zmenšil“, a proto se v dnešní moderní době už mezinárodní konference bez pomoci tlumočnicků prakticky neobejdou.

Ve své práci se budu zabývat také osobnostními vlastnostmi tlumočnicka v souvislosti se zvládnutím stresových situací. Olga Cosmidou popisuje konferenční tlumočnický jako cirkusové akrobaty, kteří pracují bez záchranné sítě, čímž měla na mysli fakt, že jakmile vyřknou slovo, už ho nemohou vrátit zpět v čase. Toto přirovnání můžeme aplikovat nejen na povolání konferenčního tlumočnicka, ale i na svět, jak jej známe dnes. Ten se výrazně liší od toho, který znali naši rodiče či prarodiče. Často je na nás v zaměstnání, ale i již při studiu, vyvíjen nátlak, který v nás vyvolává pocity úzkosti a stres.

Lidé se tyto pocity ale čím dál víc snaží potlačovat a vnímat nejen jako přirozenou součást života, ale především jako nutnou součást zaměstnání. Schopnost odolávat stresu dnes patří k hlavním požadavkům zaměstnavatelů a hraje důležitou roli při přijetí do pracovního poměru. Tento požadavek platí zejména u povolání se zvýšenou pravděpodobností výskytu stresových situací, k nimž můžeme zařadit také simultánní tlumočení. Jedná se o velice komplexní činnost. Simultánní tlumočnický musí často vykonávat hned několik úkonů najednou pod stresem a psychickým vypětím a zvládnutí těchto požadavků se negativně odráží na jeho zdravotním stavu. Aby těmto negativním faktorům mohl předcházet, je nutné naučit se pracovat se stresem a ovládat jej. Právě schopnost zvládnutí stresových situací představovala jedno z kritérií při výběru tlumočnicků Norimberských procesů. Existují metody, které naučí tlumočnicka pracovat se stresem, nervozitou, či dokonce napomáhají těmto stavům předcházet.

Mimo metody již dobře známé se v poslední době do povědomí dostává i metoda divadelního výcviku a improvizace, která je založená na vytříbenější schopnosti tlumočnicka reagovat na nečekané podněty a učí ho s těmito podněty zacházet. Tuto metodu shledávám jako velice zajímavou, a proto jsem do ní chtěla formou této práce nahlédnout.

Práci jsem rozčlenila na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části se budu zabývat problematikou stresu jak všeobecného, tak stresu ve vztahu k tlumočnické profesi. Nahlédnu též do problematiky s tím související, a to „strachu mluvit cizí řečí“ (foreign language anxiety). Poté zpracuji téma zabývající se technikou výuky improvizace pomocí divadelní průpravy a podívám se na vybrané problémy ztěžující práci tlumočnicka.

Ve druhé části této práce předložím praktickou ukázkou sledu několika nečekaných situací a jejich dopad na kvalitu tlumočnickova projevu s přihlédnutím k improvizaci. K tomu použiji videonahrávku textu sestaveného a upraveného tak, aby posloužil experimentu. Experiment si klade za cíl ukázat, zda ovlivňuje špatná kvalita videonahrávky výkon tlumočnicka (případně do jaké míry). Videonahrávku přetlumočily dvě skupiny studentů. Ti následně vyplnili dotazník, v němž popsali své pocity a podali odpověď na otázku, zda je nečekané situace donutily improvizovat, či ne.

Ve svém experimentu jsem použila i doplňkový průzkum, který jsem provedla též formou dotazníku, jež jsem předložila členům improvizčních divadel v České republice. Dotazník se v několika bodech shodoval s dotazníkem určeným studentům tlumočení a plnil funkci podpůrného bodu mého experimentu. Po vyhodnocení výsledků této práce bych ráda našla odpověď na otázky, zda mají nečekané situace vliv na projev tlumočnicka

a jaké jsou názory studentů na techniku improvizace jako součást výuky. Svou práci bych doporučila všem studentům, kteří chtějí se stresem pracovat zábavným a inovativním způsobem.

2 MOŽNÉ VNITŘNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KVALITU TLUMOČENÍ

2.1 STRES

2.1.1 Co je to stres

Běžný člověk vnímá stres jako znepokojivý svízelný pocit vyvolaný vlivem nepříjemného zážitku či jeho očekávání.

Paul J. Rosch stres přirovnal ke hře na housle: *“It's very much like the stress on a violin string. Not enough produces a dull, raspy sound. Too much tension makes a shrill, annoying noise or snaps the string. However, just the right degree can create a magnificent tone.”*¹ (Rosch, 1998, s. 1). Z tohoto příkladu tedy vyplývá, že stres nemusí být vždy jen škodlivý a že je možné s ním pracovat.

Hans Selye, byl lékař, který pojem „stres“ zavedl. Ve vědeckých kruzích se uchytila Selyeho definice stresu jakožto *„odpověď organismu, na stresující činitele.“* (Křivohlavý, 1994, s. 11). Křivohlavý shrnuje ve své knize „Jak zvládat stres“ definici stresu takto: *„Stresem se obvykle rozumí vnitřní stav člověka, který je buď přímo něčím ohrožován, nebo takové ohrožení očekává a přitom se domnívá, že jeho obrana proti nepříznivým vlivům není dostatečně silná.“* (1994, s. 10). Též jej můžeme chápat jako tělesnou (fyzickou a fyziologickou) a duševní (psychologickou) reakci na stresor, tedy stresujícího činitele.

2.1.2 Stresory

V dávné minulosti se stresujícím činitelem běžně rozumělo ohrožení života, ale v současnosti tomu tak již ve většině případů není. Stresující činitelé dnešní uspěchané doby mají spíše charakter psychologického ohrožení. Nicméně organismus na ně reaguje stejným mechanismem jako na fyzickou hrozbu, a to odbouráním nahromaděné energie a stresových hormonů pomocí boje, nebo útěku (tedy fyzickou aktivitou), která ale ve většině případů neproběhne. Čím méně provozujeme fyzickou aktivitu, tím méně naše tělo metabolizuje. Při časté aktivaci stresových mechanismů dochází k dlouhodobému přetěžování organismu a u zranitelných jedinců pak k rozvoji civilizačních chorob (Atkinson, 2003).

---

¹ *„Pokud smyčec nevyvine dostatečný tlak, struna jen slabě zaskřípe. Pokud je tlak smyčce příliš velký, housle vyloudí ostrý, nepříjemný tón, nebo se přetrhne struna. Nicméně přiměřená míra tlaku smyčce může vytvořit nádherný tón.“*

Selye rozděluje stresory do dvou základních skupin, a to na fyzikální a emocionální. Mezi fyzikální stresory řadí jedy, jako alkohol, nikotin, kofein, ale i znečištění vzduchu, změny tlaku vzduchu, genetickou zátěž, těhotenství atd. Do emocionálních stresorů mimo jiné zahrnuje úzkostnost (anxiozitu), strach, nenávisť a nevyspalost.

Tyto dva druhy stresorů se dále mohou vyskytovat v malé formě, tedy mikroformě, a jejím opaku, makroformě. Makrostresory jsou deptající, až všeničící vlivy, jako například přírodní katastrofy. Z hlediska účelů této práce shledávám zajímavou právě druhou skupinu, a to mikrostressory či ministresory, jež vyjadřují poměrně mírné až velmi mírné okolnosti, či podmínky vyvolávající stres, které se ovšem v průběhu delší doby mohou kumulovat a vyústit ve stres, který dovede člověka do stavu vnitřní tísně. Pokud je například student oboru tlumočení vystaven těmto mikrostressorům po celou dobu studia, aniž by se s nimi naučil pracovat, může se snadno do stavu vnitřní tísně dostat, aniž by si to uvědomoval (Křivohlavý, 1994).

2.1.3 Druhy stresu

Rozlišujeme je v závislosti na tom, jak působí na člověka. Křivohlavý roděluje stres podle intenzity stresové reakce a její kvality. Podle kvality stresové reakce jej dělí na:

1. Distres – negativní stresová reakce (obavy, vztek, úzkost, apod.). Je používán pro nejnepříjemnější stresové situace.
2. Eustres – pozitivní stresová reakce – motivující a stimulující stres. Umožňuje zvýšit výkonnost, soustředění apod.

Podle intenzity stresové reakce jej dělí na:

1. Hyperstres – překračuje hranice schopnosti vyrovnání se se stresem.
2. Hypostres – stres, který ještě nedosáhl neovzvládnutelnosti, ale postupnou kumulací po delší dobu může dosáhnout hranice stresu (Křivohlavý, 1994, s. 11 a 12).

Kurzová (Mackintosh, 2002, s. 6) dělí stresory na tři skupiny:

1. Enviromentální (hluk, teplota, atd.).
2. Mentální (úkol, který vyžaduje pozornost po dlouhý časový úsek, rozhodování atd.).
3. Stresory (interakce z kolegy na pracovišti, nadřízenými, podřízenými atd.).

Dále rozlišuje dva typy psychických reakcí na stresor, a to emocionální (úzkost, vztek a agrese, apatie a deprese a mánie) a oslabení kognitivních funkcí.

2.2 FAKTOR STRESU V TLUMOČENÍ

Stres při tlumočení může být způsoben neznalostí problematiky, rychle mluvícími řečníky, špatnými technickými podmínkami, dlouhou pracovní dobou a v neposlední řadě momentálním špatným zdravotním stavem (Makarová, 2004, s. 165).

Kurzová k tomu podotýká: "There is general agreement among conference interpreters that their profession is a very demanding one. It requires a maximum of attention and concentration over prolonged periods of time. The need to cope with different (often highly difficult) subjects, different speakers and accents, the possibility of failure at all times, etc. Are among the factors that are generally regarded as contributing to stress."² (Kurz, 2003, s. 52)

2.2.1 Tlumočení na dálku

S vývojem informačních technologií a urychlením přenosu dat se mění a vyvíjí i tlumočení. Zatímco v padesátých letech dvacátého století tlumočení na konferencích probíhalo výhradně formou konsektivního tlumočení, dnes se čím dál častěji setkáváme s tlumočením na dálku (remote interpreting). Jde o formu tlumočení, kde tlumočnický není přímým účastníkem konference a nachází se na vzdáleném pracovišti. Pracuje pomocí zařízení videokonferenčního nebo tlumočnického (Moser-Mercer, 2003).

Na základě experimentu provedeném OSN v roce 1999 a v roce 2001 při tlumočení na dálku bylo zjištěno, že tato činnost vyžaduje zvýšenou fyzickou námahu a vede k vyšší míře fyziologického stresu ve srovnání s tlumočením na místě konání konference (Makarová, 2004; Kurz, 2001).

Mezi přitěžující faktory při tlumočení na dálku může patřit špatná kvalita obrazu, která vede k vyšší zátěži a má negativní dopad na ukládání informací do paměti, a nesprávné nastavení zařízení, které se může odrazit ve zvýšené fyzické únavě. Dále může představovat problém sociální izolace či technická stránka věci, jako například ovládání mnoha vstupních zařízení (Lester, 2012, s. 2).

K dalším faktorům vedoucím ke zvýšené námaze tlumočnicka můžeme zařadit i tlumočnickovu nemožnost volby výhledu, protože je v podstatě odkázán sledovat to, co vybere kameraman, čímž ztratí možnost výběru těch vizuálních prvků (řeč těla, mimika, gesta, obrazovka atd.), které považuje za důležité. Dále se mu dostává jen omezené

---

² Překlad autorky práce: „Mezi konferenčními tlumočníky existuje shoda, že jde o velice náročnou profesi, ve které je nutno po dobu delšího časového úseku vyvíjet maximální pozornost a schopnost soustředit se. Mezi další faktory, které obecně přispívají ke stresu se mimo jiné řadí nutnost poradit si s rozličnými obory (často velice náročnými), rozmanitými mluvčími a přízvuky a případnou možností neúspěchu.“

možnosti sledovat reakce publika na projev řečníka. Tyto dva limitující faktory tlumočnickovi oklešťují přísun informací a úplnost přenášeného sdělení (Luccarelli, 2011).

2.2.2 Dopad stresu na výkon tlumočnicka

Profesionální konferenční tlumočnick většinou při výkonu svého povolání navenek působí uvolněně a klidně. Ve skutečnosti jde ale o povolání nesmírně náročné a vykonávané pod velkým tlakem. Jak dokazují některé studie, simultánní tlumočení bezesporu patří k vysoce stresujícím činnostem, které jako takové negativně ovlivňují zdraví.

Tatiana Klonowiczová ve své studii „Putting one’s Heart into Simultaneous Interpretation“ měřila tepovou frekvenci a systolický a diastolický tlak na šestnácti subjektech před třicetiminutovými úseky konferenčního tlumočení do cizího jazyka a po nich, přičemž se vše odehrálo během jednoho dne. Výsledky její studie poukazují na možnou tendenci ke zvýšenému krevnímu tlaku a srdečnímu onemocnění při vykonávání takovéto činnosti (Klonowicz, 1994).

Podle studie zátěže provedené AIIC³ se dopad stresu na výkon konferenčního tlumočnicka převážně odvíjí od jeho motivace a schopností. Studie ukázala, že vysoce schopní a motivovaní konferenční tlumočnicki dokáží předvést dobrý výkon, i když jsou vystaveni řadě stresorů. Snaha podávat dobrý výkon i pod tlakem stresorů si ovšem žádá svou cenu ve formě fyziologického vyčerpání a pracovního stresu. Úsilí vyvinuté k udržení dobrého výkonu je vyvíjeno na úkor tělesné i duševní pohody tlumočnicka.

2.2.3 Syndrom vyhoření

Dlouhodobé působení stresu může vést k syndromu vyhoření. Tento syndrom se vyskytuje nejčastěji v profesích závislých na mezilidské komunikaci, mezi které tlumočení bezpochyby patří. Syndrom vyhoření ovlivňuje podstatně i kvalitu života osob, u nichž se vyskytuje, a vykazuje některé podobné či téměř shodné charakteristiky s příznaky i důsledky některých duševních onemocnění a poruch. Je to ztráta vůle a motivace, energie a ideálů, což vede ke stagnaci, frustraci a apatii (Jeklová; Reitmayerová, 2006, s. 6).

---

³ AIIC – Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků.

Mezi faktory vedoucí k syndromu vyhoření u konferenčního tlumočnicka lze jmenovat například duševní vyčerpání, ale i nedostatek zpětné vazby publika při tlumočení (Mackintosh, 2002, s. 13).

Obecné vymezení syndromu vyhoření se v literatuře často v různých aspektech vzájemně liší. Shoduje se ale přinejmenším v následujících bodech:

1. Jde především o psychický stav, prožitek vyčerpání.
2. Vyskytuje se zvláště u profesí obsahujících jako podstatnou složku pracovní náplně „práci s lidmi“.
3. Tvoří jej řada symptomů především v oblasti psychické, částečně však též v oblasti fyzické a sociální.
4. Klíčovou složku syndromu zřejmě představuje emoční exhauce, kognitivní vyčerpání, „opotřebením“ a často i celková únava.
5. Všechny hlavní složky tohoto syndromu rezultují z chronického stresu (Kebza; Šolcová, 2003, s. 7).

Aby tlumočnick přešel rozvinutím tohoto syndromu, je pro něj nezbytné naučit se se stresem pracovat a pokud možno mu předcházet. Makarová podává seznam položek na základě Cooperovy studie z roku 1982, v níž oslovil 800 tlumočnicků, a mnozí odpověděli. Mezi vyjmenované praktiky pomáhající osloveným v práci se stresem patří: cvičení, relaxace, rodina, zdravá výživa, čerstvý vzduch a procházky, víra v Boha, psychoterapie, léky, vyhýbání se alkoholu, humor, dovolená (Makarová, 2004, s. 165, 166).

2.3 TLUMOČENÍ A FOREIGN LANGUAGE ANXIETY (FLA)⁴

Jak jsem již dříve uvedla, stres vyvolávají různé stresory. Studium cizího jazyka může patřit k jednomu z nich. Psychologové užívají termínu pocit úzkosti jako reakce na specifickou situaci (specific anxiety reaction), aby odlišili ty, kteří mají pocit úzkosti a strach jen v určitých situacích, od lidí, kteří trpívají pocitu úzkosti v rozmanitých situacích. Pokud je strach a pocit úzkosti omezen jen na situaci, kdy se člověk učí novému jazyku, jde o kategorii reakce na specifickou situaci (specific anxiety reaction) (Horwitz; Horwitz; Cope, 1986).

Horwitz; Horwitz; Cope (1986) též jako první definovali strach mluvit cizí řečí (foreign language anxiety): „*Strach mluvit cizí řečí (dále jako FLA), který vzniká jedinečností procesu studia jazyka, chápeme jako komplexní vnímání sebe sama, svého*

---

⁴ Termín Foreign Language Anxiety se nepřekládá, autorka této práce navrhla překlad Strach mluvit cizí řečí. V práci ale ponechala běžně užívanou zkratku FLA.

smýšlení, pocitů a jednání týkající se studia cizího jazyka v institucích.“ Tito autoři též vyvinuli stupnici FLA v institucích (Foreign Language Classroom Anxiety Scale – FLCAS) na základě výpovědí 30 studentů podpůrné skupiny pro studenty cizích jazyků.

Předtím, než jedinec vykročí na dráhu profesionálního tlumočnicka, musí se naučit ovládat jeden nebo více jazyků, ze kterých a do kterých bude tlumočit. Předurčení k úspěchu, či neúspěchu tlumočnicka začíná již v této fázi. Pocity úzkosti a stres s nimi související představují reakce organismu sledované jak při tlumočení, tak při studiu a osvojení si cizího jazyka. K oběma tématům zvláště se vyjadřuje několik teoretiků. V případě tlumočení lze uvést například jména: Jiménez a Pinazo; Richardi; Marinuzzi; Kurz. Co se problematiky úzkosti vyvolané strachem mluvit cizí řečí týče, mimo Horwitzové, Horwitze a Copeové se například Dewaele ve své studii „Learner-internal psychological factors“ (2012) zabýval osobnostními rysy studentů, jejich motivací a vztahem k cizímu jazyku, aby zjistil, proč se jedni cizí jazyk naučí s lehkostí sobě vlastní, zatímco jiní nemohou překonat například základní úroveň. Dewaele řadí FLA mezi takzvané osobnostní rysy nižšího řádu. Dále do této kategorie řadí také perfekcionismus a emoční inteligenci, což je schopnost zvládnání svých emocí a umění vcítit se do emocí ostatních jedinců. U té platí pravidlo: čím vyšší level emoční inteligence, tím častěji bude student cizího jazyka daný jazyk procvičovat, výsledkem čehož získá vyšší sebevědomí a postupně dosáhne zlepšení jazyka. Dále zjistil, že většina studentů trpících úzkostí vykazuje rysy perfekcionista: nastavují si vysoké cíle, mají vyšší tendenci k prokrastinaci, mají strach z hodnocení a vlastních chyb.

Baileyová (1983) připisuje příčinu strachu z mluvení cizí řeči i soutěživosti studentů. Analyzovala deníky jedenácti svých studentů a zjistila, že měli sklony k nervozitě, když se srovnávali s ostatními studenty ve třídě a zjišťovali, že jsou na nižší úrovni. Všimla si, že se jejich nervozita snižovala s tím, jak se studenti zlepšovali, stávali se pokročilejšími, a tedy i schopnějšími konkurovat svým spolužákům.

K propojení tlumočení s problematikou FLA dospěla až Yung Nan-Chiang, která se ve své studii „Foreign Language Anxiety in Taiwanese Student Interpreters“ tímto tématem zabývala. Na 327 studentech tlumočení provedla experiment, v němž měřila jejich stupeň stresu (podle FLCAS), jeho rozsah a sílu. Výsledky její studie ukázaly, že zhruba jedna třetina taiwanských studentů tlumočení trpěla FLA. Její poznatky představují důležitou informaci především pro vyučující tohoto oboru, jelikož by měli brát v potaz fakt, že jedna třetina jejich studentů může FLA trpět.

3 MOŽNÉ VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KVALITU TLUMOČENÍ

3.1 VYBRANÉ PROBLÉMY ZTĚŽUJÍCÍ PRŮBĚH TLUMOČENÍ

Existuje široká škála faktorů, jež mohou průběh tlumočení ohrozit. K těmto problémům patří například situace, kdy účastník diskuze drží mikrofon a při tom gestikuluje (tlumočnickovi se tedy mění hlasitost poslechu) nebo má klopový mikrofon posazen příliš nízko. K dalším „technickým zlozvykům“ řečníků řadí Makarová (2004) například mumlání, zakrývání si úst nebo kašláni. Při své výuce používá Makarová (1994) nahrávky, na kterých šišlá, kašle, přerušuje slova, mluví s těžkým přízvukem. Pokud studenti „z toho mála řečeného“, které zvládnou zachytit, vytvoří smysluplný text například tím, že přidají neutrální kousek informace, považuje to Makarová za úspěch. Dále tvrdí, že při hodnocení kvality tlumočnického výkonu hraje úlohu to, zda nedostatky a nedokonalosti dosáhly pod kritickou hranici tolerance chyb či nad ni. Přes všechny těžkosti, které tlumočnick musí překonat, by se měl pokusit alespoň podstatné části projevu řečníka zreprodukovat správně.

3.1.1 Problémy se zvukovou a vizuální stránkou přenosu

Částečná nebo úplná ztráta zvuku

Problémy po této stránce mohou být buď technického rázu, anebo způsobené nedisciplinovaným řečníkem hovořícím mimo mikrofon. Pokud chce tlumočnick vyřešit situaci tlumočením toho, co slyší zvenčí a ne ze sluchátek, je možné, že začne svým hlasem překrývat vstup a pouze domýšlí, co mluvčí říká. Makarová i Herbert tedy navrhuji netlumočit a posluchače informovat formulací ve třetí osobě, jako například: „*Tlumočnick nedostáva vstup do sluchátek, proto nemůže tlumočit.*“ (Makarová, 2004; Herbert, 1952).

Podle Jonese (2002) by tlumočnick neměl za žádných okolností tlumočit něco, co neslyší.

K jednomu ze způsobů, jak vyplnit případné mlčení, které může nastat, pokud tlumočnick z nějakého důvodu není schopen úsek přetlumočit, patří podle Herberta (1952) reformulace již řečeného nebo vyplnění mezer vhodnou, co možná nejdelší „nadbytečnou“ větou.

Ztráta obrazu

Podle Makarové na jednu stranu tlumočnick sice musí vidět na řečníka, ale na druhou stranu v některých případech tlumočnickovi pomáhá, když se od vnějších vlivů oprostí tím, že zavře oči (Makarová, 2004).

3.1.2 Problémy na straně mluvčího

Cizojazyčná vlastní jména

Pokud tlumočnick neslyšel vlastní jméno nebo si ho nezapamatoval, může ho buď zobecnit, nebo podat nulovou informaci, pokud jde o okrajovou informaci, anebo napodobit zvukovou stránku neznámého slova (Makarová, 2004).

Faktické chyby řečníka

Jones a Herbert k opravování chyb podotýkají, že pokud si tlumočnick stoprocentně není jistý chybou řečníka, neměl by jej opravovat, ale místo toho přetlumočit, co slyší. K opravování řečníka by mělo docházet minimálně (Jones, 2002; Herbert, 1952).

Píseň, báseň, aluze nebo humor

O tlumočení básní se zmiňuje Herbert (1952) pouze v případě konsekutivního tlumočení. Říká, že pokud tlumočnick není pro poezii nadán, neměl by se snažit básně tlumočit, ale pokusit se uvést alespoň jméno básníka a jeho původ. Při tlumočení aluzí Herbert navrhuje přidání dodatečné informace o vyřčené narážce. Tlumočení vtipů a vtipných příběhů Jones i Makarová navrhují uvést slovy: „*Řeknu vám teď příběh*“, čímž se tlumočnick vyhne zbytečnému sresu z vytváření vtipné pointy (Makarová, 2004; Jones 2002). Herbert pak nabízí možnost buď vtip doslovně přeložit, či vysvětlit, čímž ovšem ztratí humornou pointu, proto podotýká, že je možné jej zcela vynechat.

Rychlá mluva

Při příliš rychlém tempu řečnickovy řeči, může nastat situace, že tlumočnick nestíhá překládat a jeho překlad se „opožďuje“, a to často vede ke ztrátě orientace v obsahu projevu. Tempo tlumočnickova projevu je pak překotné, tlumočnick se musí uchýlovat ke zkracování i k vynechávání (Čeňková, 1996). Jako řešení se nabízí pokračovat další větou (Makarová, 2004).

Podle Jonese lze v tomto případě využít buď reformulace, zjednodušení, zevšeobecnění, vynechání nepodstatného, anebo rozdělení do menších celků (Jones, 2002).

4 IMPROVIZACE, KREATIVITA A DIVADLO V PROFESI TLUMOČNÍKA

Tlumočení patří k činnostem velmi stresujícím. Mimo jiné je to způsobeno i faktem, že výkon tlumočnicka může být kdykoli zmařen nespočtem různých nepředvídatelných okolností, jako například špatným řečníkem, silným přízvukem anebo technickými problémy (Chiang, 2009, s. 606). V takové situaci musí tlumočnick využít tzv. krizového managementu, tedy schopnosti „za pochodu“ kreativně a efektivně reagovat na nečekané problémy. Makarová zastává názor, že „Rules are solutions for past problems“⁵ a dobrý tlumočnick by měl neustále hledat nová a lepší řešení problémových situací (Makarová, 2004, s. 121).

4.1 KREATIVITA

Na pojem kreativita či tvořivost lze nahlížet z mnoha úhlů. Může být vnímána jako propojení mezi nadáním jedince a jeho jedinečností nebo jako schopnost přizpůsobit se novým situacím, prostředím a okolnostem.

Jako první se kreativitou v tlumočení zabývala Bistra Alexieva, která charakterizovala kreativitu jako originalitu, vynalézavost, důmyslnost a pohotovost. Vynalézavost a pohotovost v simultánním tlumočení se pojí také s nutností rychlých rozhodnutí a voleb. Podle ní nejsou volby tlumočnicka řízeny pravidly ani nejsou dány předem, vyžadují tedy kreativitu (Alexieva, 1990, s. 1 - 6).

Horváth tvrdí, že na kreativitu v tlumočení lze pohlížet jako na produkt, proces či způsob chování. Produktem kreativity se rozumí přetlumočená pasáž v cílovém jazyce, proces pak dělí na proces samotného tlumočení a dále makro-proces, do nějž zahrnuje i fázi před vlastním tlumočením a po něm. Kreativní způsob chování tlumočnicka předpokládá užití pohotových reakcí a schopnost přizpůsobovat se neustále novým tématům, řečníkům, místům konání konferencí atd.

K důležitým podmínkám kreativity patří předpoklad znalosti příslušné oblasti, a to z toho důvodu, že kreativní činností vytváříme něco nového. Vznikají nové situace na základě starých. Vytvářet nové myšlenky v neprozkoumané oblasti je velmi obtížné (Horváth, 2010). Podle Kakasové se mezi činnostmi, jež vyžadují dávku kreativity, řadí všechny úkoly, které vyžadují víc než jen mechanickou aplikaci vědomostí. Do této oblasti lze bezesporu zařadit také tlumočení (Kakas, 1987 v Horváth, 2010, s.151).

---

⁵ Pravidla jsou řešení pro staré problémy.

4.2 IMPROVIZACE

Tato kapitola vychází z článku Viery Makarové „Whose line is it anyway? Or Teaching improvisation in interpreting“, pojednává o výuce improvizace na Univerzitě Komenského v Bratislavě (Makarová, 1994) a rovněž čerpá z knihy „Buďte mistry improvizace“ od Martina Vasqueze (Vasquez, 2013).

„Úspěch patří připraveným na nepřípravené“, tak zní heslo Martina Vasqueze, zakladatele české improligy⁶, který tvrdí, že pokud chceme trénovat připravenost na nepřípravené, je třeba budovat svou kondici v improvizaci. Na poli improvizace vyčlenil několik oblastí, ve kterých lze rozvíjet improvizální kondici.

Jedná se o:

1. Pozornost, základní kámen improvizace, v podstatě jde o soustředěnost na nějakou duševní či fyzickou činnost. Pozornost má být extenzivní, koncentrovaná a schopná se přenášet na různé podněty.

2. Improvizální originalitu, která se zakládá na vytváření poutavě vzdálených asociací. Příkladem může být slovo padák a asociace zádrhel. Do oblasti originality řadí mimo jiné i tvořivost (kreativitu). Význam pojmu spolupráce je zde míněn v širším kontextu než jen jako společná práce dvou a více lidí, je zde pojímán jako podmínka pro vznik něčeho zajímavého, originálního, nebo dokonce humorného. Příkladem takové spolupráce může být tanečník nebo herec improvizující na jevišti na první pohled sám, ale přece v tiché spolupráci s divákem, osvětlovačem či muzikantem. Podobným způsobem tlumočnick spolupracuje s mluvčím a publikem nebo při improvizaci využívá aktuálních okolností.

3. Humor, k němuž Vasquez podotýká, že například vtipy pracují na principu rychlosti a zjednodušování reality, tzn. jakési kondenzace informací, principu, na jehož základě pracuje i tlumočení.

4. Spolupráci, která je chápána jako výměna akcí a reakcí, interakce, přijímání a dávání.

5. Storytelling, který by se neměl podceňovat. Jinhuyun Cho dodává příklad ze svých hodin výuky tlumočení, v nichž měla studentku, jejíž přednes tlumočeného tématu zněl jako čtení učebnice. Jakmile si studentka představila, že vypráví příběh skupině posluchačů, že ji tedy vnímá publikum, její přednes se zlepšil. Po nějaké době zjistila, že i když mluví a nečte, dokonce naznačuje rukama gesta, jako by ji sledovali lidé.

---

⁶ Česká Improliga je občanské sdružení zastřešující týmy z celé České republiky, které se věnují zápasům v improvizaci.

K tomu, aby byl trénink improvizace úspěšný, Vasquez radí experimentovat, hledat vzory, nebát se chyb a hrát si (Cho a Roger, 2010; Vasquez, 2013).

4.2.1 Divadelní improvizace v tlumočení

V tlumočnické profesi představuje precizní znalost výchozího jazyka a slovní zásoba stěžejní artikl tlumočnicka. Makarová poukazuje na fakt, že snaha o dosažení takovýchto kvalit u studentů vede mnohé učitele tlumočení k bazírování na zvládnutí enormního množství lexika, kolokací, idiomatických spojení a gramatických konstrukcí. Přestože například znalost slovní zásoby je pro tlumočnicka nepostradatelná, není v silách člověka během studia pojmout slovní fond všech tlumočených oblastí, se kterými se tlumočnick během své kariéry setká. Navíc jde o látku, kterou student tlumočení zvládne v pohodlí svého domova. Na druhou stranu fakt, že v tlumočnickově životě někdy nastane nepředvídatelná situace, nelze neočekávat, proto trénink improvizace již během studia shledávám jako velmi užitečný.

Makarová dále zdůrazňuje, že je důležité využívat improvizace pouze jako východiska z krizové situace. Rozhodnutí, zda improvizovat, či ne by mělo záviset na důležitosti neznámého slova nebo výrazu v tlumočeném textu. Čím se důležitější postavení v textu tlumočený výraz zabírá, tím více škody tlumočnick napáchá, uchýlí-li se k improvizaci (Makarová, 1994, s. 208).

Schopnost improvizovat vidí Makarová jako extralingvistickou přípravu, která doplňuje základní, tj. lingvistický výcvik tlumočnicka.

K jejím specialitám ve výuce improvizace patří tlumočení textů, které postrádají logičnost a vykazují gramatické nedostatky, obsahují věty bez začátků a konců, mění rytmus z pomalého na velice rychlý atd.

Dále, jak už jsem se dříve zmínila, používá nahrávky, na kterých šišlá, kašle, přerušuje slova, mluví s těžkým přízvukem. Makarová považuje za úspěch, pokud studenti „z toho mála řečeného“, které zvládnou zachytit, vytvoří text, který dává smysl.

4.2.2 Divadelní improvizace ve výuce tlumočení

Profese divadelního herce a tlumočnicka se k sobě přibližují hned v několika bodech. Předně jde o schopnost komunikace. Tlumočnick, stejně jako herec, musí umět pracovat s jazykem a jasně a zřetelně se vyjadřovat. Další společný prvek představuje publikum. Stejně jako divadelní herec, hovoří i tlumočnick k divákům. Tlumočnicki často stojí před publikem vedle mluvčího (s výjimkou konferenčního tlumočení), musí tedy, stejně

jako mluvčí, zvládat neverbální prvky komunikace (postoj, oční kontakt a hlas). V neposlední řadě zde lze zařadit řešení nečekaných problémů spolu s rychlým myšlením. I hercům tradičního divadla se občas stane, že zapomenou text a ocitnou se v situaci, na kterou nejsou připraveni. Schopnost se s touto situací vypořádat by měla patřit mezi hercovy i tlumočnickovy dovednosti (Herbert, 1952; Jones, 2002; Cho a Roger, 2010).

Propojením divadelního výcviku a potažmo i improvizace se zabývá v současnosti velmi málo teoretiků, a to i přesto, že se jedná o bezesporu zajímavý způsob, jak předcházet nervozitě při tlumočení a stresu z ní vzešlého, a proto dozajista stojí za další zkoumání.

K průkopníkům myšlenky na zlepšení výkonu tlumočnicka skrze divadelní přípravu lze zařadit Claudia Bendazzoliho, který pracoval se studenty činohry a tlumočení na Boloňské univerzitě a zjistil, že některé metody výuky činohry se dají aplikovat při výuce tlumočení. Mezi takové metody patří například techniky zvládnání stresu (relaxace, dýchání, držení těla), hlasová příprava, artikulace a improvizace. Došel k závěru, že divadelní výcvik je pro tlumočnicka velice užitečný, jelikož některé dovednosti lze rozvíjet samostatně a poté začlenit do celkového výcviku tlumočnicka (Bendazzoli v Cho a Roger, 2010).

Jinhuyn Cho a Peter Roger na Bendazzoliho navázali v experimentu výuky pod vedením profesionálního herce a zároveň učitele dramatu. Tento fakt a zaměření se na verbální a neverbální prvky komunikace představovaly dva body, ve kterých se lišil tento experiment od experimentu Bendazzoliho. Převážná většina aktivit ve výuce byla založená na technice improvizace. Hodnocení dopadu experimentu na tlumočnický výkon studentů bylo srovnáváno s hodnocením studentů, kteří výcvikem neprošli, a to z pohledu kvality přednesu a schopnosti řešit nečekané problémy. Studenti, kteří experiment podstoupili, vykázali lepší výsledky v testovaných kategoriích.

5 EXPERIMENT

5.1 TEZE A HYPOTÉZY

Téma improvizace v tlumočení nepatří bohužel k tématům, která by stála v popředí zájmu. Lze se domnívat, že se tak děje hlavně z důvodu využívání improvizace jen k řešení krizových situací. Podle Makarové by se ale krizovým situacím, a tím má na mysli vynechání všeho, čemu tlumočnick nerozuměl nebo mu nebylo jasné, jako například vlastní jména, čísla, idiomy, reálie atd., měl každý tlumočnick snažit vyhnout a zvládat je tak, aby mu obecenstvo nepřestalo důvěřovat (Makarová, 2004). Existuje ovšem řada situací či problémů, které nemusí vzniknout na straně tlumočnicka, ale ten si s nimi musí umět poradit sám.

Experiment, který byl navržen a zhotoven autorkou práce, je postaven jednak na sekundární literatuře, na základě které byla zpracována teoretická část práce, jednak na domněnce, že zhoršení kvality slyšeného textu v rozměrech narušujících celkovou kvalitu přenosu pravděpodobně donutí tlumočnicka přejít ke krizovým řešením problému a situaci bude mít tendenci vyřešit případnou improvizací. Dále se předpokládalo, že vzhledem k tomu, že studenti na improvizaci nejsou zvyklí a postrádají přípravu i dlouholetou praxi v tlumočení, podlehnou snáze stresové reakci a kvalita tlumočeného projevu s výskytem stresových neboli problematických situací bude horší než kvalita projevu, kde se nevyskytují. Předpokládalo se tedy, že všechny tyto aspekty se negativně odrazí na mluveném projevu. Také je pravděpodobné, že studenti, kteří mají při tlumočení a v běžném životě sklon k pocitu úzkosti, podají při experimentu horší výkon a nebudou schopni improvizace.

5.2 POPIS EXPERIMENTU

5.2.1 Dobrovolníci a materiál

Tohoto experimentu se zúčastnilo dvacet dobrovolníků, a to z řad studentů studijního oboru Angličtina se zaměřením na tlumočení a překlad (ATP) na Filozofické fakultě. Čtyři z nich v době experimentu studovali čtvrtý ročník, dva z nich třetí ročník a zbytek, čili převážná většina, patřila ke studentům ročníku třetího. Nejednalo se tedy o profesionální tlumočnick, což ale pro účely experimentu nebylo podstatné. Jako materiál byla použita videonahrávka sestavena ze zdrojů dostupných na internetu a propojena natočenými mluvenými vstupy rodilého mluvčího. Jako téma nahrávky byly zvoleny islandské sopky, a to zejména Eyjafjallajökull, sopka, která explodovala v dubnu 2010.

Nahrávka je kompilací několika dokumentárních videí, stmelující prvek mezi videi představuje předem připravená řeč rodilého mluvčího. Nahrávky byly pro účely experimentu vytvořeny dvě. První nahrávka s problematičnými situacemi trvá celkem 14 minut 50 vteřin. Druhá nahrávka bez těchto situací trvá 16 minut 17 vteřin. Přepis obou nahrávek je přiložen v Seznamu příloh, příloha č. 1. Obě videonahrávky použity pro tuto práci, jsou přiloženy na DVD.

Před začátkem experimentu byla testovaná skupina rozdělena na dvě menší skupiny. Tlumočníci první skupiny tlumočili videonahrávku bez problémových situací (skupina 1) a tlumočníci druhé skupiny tlumočili videonahrávku, která obsahovala problémové situace (skupina 2). Výchozí jazyk videonahrávky tvořil jazyk anglický, studenti tudíž tlumočili do českého jazyka.

Skupina 1 v procesu experimentu plnila úlohu pouze srovnávací, tudíž byli studenti seznámeni s tématem práce a bylo jim vysvětleno, jak vyslovovat složitá vlastní jména, která se vyskytovala v obou nahrávkách. Skupina 2 s tématem seznámena nebyla, dostalo se jí pouze vysvětlení, ať tlumočí za jakýchkoli okolností. Oběma skupinám byla poskytnuta slovní zásoba, protože její neznalost by jim mohla činit problémy, a to nebylo předmětem zkoumání.

Aby videonahrávka posloužila experimentu, bylo zapotřebí, aby obsahovala takové prvky, které mohou člověka vyvést z míry, protože na ně není připraven, a tudíž jej s největší pravděpodobností zaskočí.

5.2.2 Postup rozboru nahrávek

Při rozboru nahrávek skupiny 2 byla hlavní pozornost věnována segmentům nahrávky, ve kterých byly uměle vytvořeny problematičké situace. Vzhledem k tomu, že byla celá situace nasimulovaná a nejednalo se o reálnou konferenci či přednášku, dalo se předpokládat, že i výsledky experimentu nebudou stoprocentní. Dále je nutno poznamenat, že situace simulovaná na hodině by se dala přirovnat spíše k tlumočení na dálku či videokonferenci než k tlumočení konferenčnímu. To je podle Moser-Mercer (2003) náročnější než tlumočení živé konference a k únavě dochází již v polovině času, po který je tlumočník přítomen na mikrofону (standardně 30 minut). Je též nutno vzít v potaz fakt, že testovaná skupina měla nahrávku trvající necelých patnáct minut a přihlídnout ke skutečnosti, že se jedná o studenty a ne tlumočníky s dlouholetou praxí. Je tedy zapotřebí počítat s únavou již někdy kolem sedmé minuty.

Další faktor, který je třeba brát v úvahu, představovala vážnost situace. I když bylo studentům před začátkem samotného pokusu řečeno, že mají tlumočit jako by se jednalo o reálnou situaci, studenti si byli přesto vědomi přítomnosti v hodině a za reálnou situaci tento experiment nepovažovali, a tak mnohdy obtížnější části vzdali a vynechali.

Segment, ve kterém byl student donucen improvizovat, ale úspěšně, byl považován za správně přetlumočený. Na základě teorie uvedené v kapitole 4.2.1 bylo za improvizaci považováno cokoli, co po přidání například neutrálního kousku informace dávalo smysl. Tudíž pokud nebyl tlumočený úsek narušen tak, že pozbyl významu, byl hodnocen jako správně přetlumočen, a tedy úspěšně zvládnutý.

6 ROZBOR NAHRÁVEK

6.1 SKUPINA 1

První testovaná skupina v nahrávce neměla zařazeny žádné problematické situace kromě cizojazyčných jmen a částečného odstranění zvuku helikoptéry na pozadí. Tyto situace nebylo možno zcela odstranit, a proto jsou zařazeny v tabulkovém hodnocení a popisu nahrávky. Studenti též byli předem připraveni na vyslovování nejobtížnějšího názvu sopky, a to Eyjafjallajökull [Ejafjatljokutl]. I přes náročnou výslovnost názvu sopky studenti vyslovování bravurně zvládli. Dále byla studentům poskytnuta náročnější slovíčka, která by mohla způsobit problémy v plynulosti projevu. Kvalita projevu studentů první skupiny vykazovala tudíž znatelně vyšší úroveň než kvalita projevu studentů testované skupiny číslo dva. Poslední část první nahrávky se liší od poslední části druhé nahrávky svým obsahem. Píseň byla z důvodu účelu experimentu odstraněna a byla nahrazena příběhem o sopce Laki. Tento příběh byl do nahrávky dodán jen z důvodu zachování délky nahrávky (Tabulka 1).

Komentář k nahrávce	
Student 1	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽²⁾ .
Student 2	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽⁴⁾ .
Student 3	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽⁶⁾ .
Student 4	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽⁸⁾ .
Student 5	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽¹⁰⁾ .
Student 6	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽¹²⁾ .
Student 7	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽¹⁴⁾ .
Student 8	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽¹⁶⁾ .
Student 9	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽²⁾ .
Student 10	Student nahrávku zvládl bez zásadních problémů ⁽⁴⁾ .

Tabulka 1: Komentář k nahrávce.

⁽²⁾ Viz příloha 1 student 1.

⁽⁴⁾ Viz příloha 1 student 2.

⁽⁶⁾ Viz příloha 1 student 3.

⁽⁸⁾ Viz příloha 1 student 4.

⁽¹⁰⁾ Viz příloha 1 student 5.

⁽¹²⁾ Viz příloha 1 student 6.

⁽¹⁴⁾ Viz příloha 1 student 7.

⁽¹⁶⁾ Viz příloha 1 student 8.

⁽¹⁸⁾ Viz příloha 1 student 9.

⁽²⁰⁾ Viz příloha 1 student 10.

Hluk na pozadí (zeslabený)	
Student 1	Student úsek z větší části přetlumočil, z menší vynechal ⁽¹⁾ .
Student 2	Student úsek částečně přetlumočil, částečně vynechal ⁽³⁾ .
Student 3	Student úsek z větší části přetlumočil, vynechal minimálně, nechával si větší odstup a pak zrychleně přetlumočil větší část úseku ⁽⁵⁾ .
Student 4	Student úsek částečně přetlumočil, částečně vynechal ⁽⁷⁾ .
Student 5	Student úsek částečně přetlumočil, částečně vynechal ⁽⁹⁾ .
Student 6	Student úsek z větší části přetlumočil, z menší vynechal ⁽¹¹⁾ .
Student 7	Student úsek přetlumočil správně ⁽¹³⁾ .
Student 8	Student úsek přetlumočil správně ⁽¹⁵⁾ .
Student 9	Student část úseku přetlumočil správně, poté se omluvil ⁽¹⁷⁾ .
Student 10	Student úsek z větší části vynechal, malou část přeložil, zrychlil tempo a nemluvil srozumitelně ⁽¹⁹⁾ .

Tabulka 2: Hluk na pozadí.

⁽¹⁾ Viz příloha 1 bod 5.

⁽¹¹⁾ Viz příloha 1 bod 44.

⁽³⁾ Viz příloha 1 bod 13.

⁽¹³⁾ Viz příloha 1 bod 52.

⁽⁵⁾ Viz příloha 1 bod 21.

⁽¹⁵⁾ Viz příloha 1 bod 60.

⁽⁷⁾ Viz příloha 1 bod 29.

⁽¹⁷⁾ Viz příloha 1 bod 68.

⁽⁹⁾ Viz příloha 1 bod 36.

⁽¹⁹⁾ Viz příloha 1 bod 76.

Cizojazyčná slova v textu	
<i>Viz kapitola 6.2.1 bod 9</i>	
1. Eyjafjallajökull 2. Björn Oddsson	
Student 1	1. Napodobení zvukové stránky názvu sopky, „sopka“. 2. Jméno vynecháno, netlumočeno.
Student 2	1. Napodobení zvukové stránky názvu sopky, „tato sopka“. 2. Další pán.
Student 3	1. Napodobení zvukové stránky názvu sopky. 2. Peter [Pitr].
Student 4	1. Správné vyslovení názvu sopky. 2. „Tento muž“.
Student 5	1. Napodobení zvukové stránky názvu sopky, „erupce 2010“, „sopka“. 2. Napodobení zvukové stránky jména.
Student 6	1. Správné vyslovení názvu sopky. 2. Jméno vynecháno, použita 1. os. č. mn.
Student 7	1. Napodobení zvukové stránky názvu sopky. 2. Napodobení zvukové stránky jména.
Student 8	1. Správné vyslovení názvu sopky. 2. Tento člověk.
Student 9	1. Správné vyslovení názvu sopky (student při vyslovování zpomalil). 2. Jméno netlumočeno, vynecháno.
Student 10	1. Napodobení zvukové stránky názvu sopky (zpomaloval při vyslovování). 2. Správné vyslovení jména.

Tabulka 3: Cizojazyčná slova v textu.

6.2 SKUPINA 2

6.2.1 Vliv vybraných problematických situací způsobených zvukovou nebo vizuální stránkou přenosu na mluvený projev

1. Ztráta obrazu – “*Legend has it that Hekla is the gate to hell. She keeps her secrets well hidden and then erupts suddenly and dramatically every ten years or so. Hekla lies directly under international flyways and is ready to erupt much sooner.*”

Vzhledem k tomu, že tento segment částečně vynechal pouze jeden student, je možné říct, že si s tímto problémem studenti poradili dobře a nečinil jim tedy větší obtíže.

Následující čtyři segmenty se podobají v tom, že je u nich nějakým způsobem narušen zvuk (Tabulka 4).

Ztráta obrazu	
<i>Viz kapitola 6.2.1. bod 1</i> Legend has it....erupt much sooner.	
Student 1	Student přetlumočil, vynechal část úseku, ale i přesto úsek neztratil smysl ⁽¹⁾ .
Student 2	Správné přetlumočení ⁽²⁾ .
Student 3	Správné přetlumočení ⁽³⁾ .
Student 4	Správné přetlumočení student si přidal „a často je omezuje“ ⁽⁴⁾ .
Student 5	Správné přetlumočení ⁽⁵⁾ .
Student 6	Správné přetlumočení, část úseku od „is ready to erupt...“, vynechána ⁽⁶⁾ .
Student 7	První část přetlumočena, druhá vynechána, netlumočena ⁽⁷⁾ .
Student 8	Správné přetlumočení, část úseku od „is ready to erupt...“, vynechána ⁽⁸⁾ .
Student 9	Student přetlumočil úsek jen z části ⁽⁹⁾ .
Student 10	Správné přetlumočení ⁽¹⁰⁾ .

Tabulka 4: Ztráta obrazu.

⁽¹⁾ Viz příloha 2 bod 3

⁽⁵⁾ Viz příloha 2 bod 39

⁽⁹⁾ Viz příloha 2 bod 75

⁽²⁾ Viz příloha 2 bod 12

⁽⁶⁾ Viz příloha 2 bod 48

⁽¹⁰⁾ Viz příloha 2 bod 84

⁽³⁾ Viz příloha 2 bod 21

⁽⁷⁾ Viz příloha 2 bod 57

⁽⁴⁾ Viz příloha 2 bod 30

⁽⁸⁾ Viz příloha 2 bod 65

2. Kašláni mluvcího – “*Long before the invention of the airplane the aftermath was felt across continents. The deadly cocktail of gases and ash was carried way up into the atmosphere and across to mainland Europe and beyond.*”

Řečník kašlal mezi slovy, dalo by se tedy předpokládat, že studenti tento úsek přetlumočí víceméně bez problémů. Výsledek se však od očekávání lišil. Pouze tři studenti se pokoušeli segment přetlumočit, pět jej úplně vynechalo a dva jej nedokončili. Důvody lze spatřovat ve vzrůstající únavě, která byla po rychle namluveném úseku (č. 6) na studentech znát (Tabulka 5).

Kašlání mluvčího	
<i>Viz kapitola 6.2.1 bod 2</i>	
Long before the invention of flying...Europe and beyond.	
Student 1	Částečně správné přetlumočení ⁽¹¹⁾ .
Student 2	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽¹²⁾ .
Student 3	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽¹³⁾ .
Student 4	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽¹⁴⁾ .
Student 5	Student úsek přetlumočil, nicméně pozměnil smysl ⁽¹⁵⁾ .
Student 6	Student přetlumočil prostřední část úseku, zbytek vynechal ⁽¹⁶⁾ .
Student 7	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽¹⁷⁾ .
Student 8	Student přetlumočil správně první větu. Výraz „coctail“ přetlumočil jako „lahev“, čímž změnil smysl úseku ⁽¹⁹⁾ .
Student 9	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽¹⁸⁾ .
Student 10	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽²⁰⁾ .

Tabulka 5: Kašlání mluvčího.

⁽¹¹⁾ Viz příloha 2 bod 8

⁽¹⁵⁾ Viz příloha 2 bod 44

⁽¹⁹⁾ Viz příloha 2 bod 80

⁽¹²⁾ Viz příloha 2 bod 17

⁽¹⁶⁾ Viz příloha 2 bod 53

⁽²⁰⁾ Viz příloha 2 bod 89

⁽¹³⁾ Viz příloha 2 bod 26

⁽¹⁷⁾ Viz příloha 2 bod 62

⁽¹⁴⁾ Viz příloha 2 bod 35

⁽¹⁸⁾ Viz příloha 2 bod 71

3. Silný hluk přerušující mluvčího – “*Hekla really is the gateway to the centre of the Earth and she still hides her mysteries even from scientists. Hekla is a fascinating volcano for geologists because she erupts so often.*”

V tomto případě se jednalo o narušení nejvýraznější, kdy mluvčího skoro nebylo slyšet. Dalo by se předpokládat, že studenti segment vynechají, jelikož, jak bylo již dříve řečeno, podle Jonese (2002) by tlumočnick neměl nikdy tlumočit něco, co neslyší. Nicméně pro účely

tohoto experimentu se tato situace jevila jako ideální. Čtyři z deseti studentů tento segment vynechali, většina přetlumočila alespoň část a dva studenti využili improvizace a segment přetlumočili tak, že dával smysl. Segment sám o sobě nefiguroval pro porozumění celého textu v centrálním zájmu tlumočnicka, tudíž i podle zásad Makarové (1994) by se zde mohlo improvizovat (Tabulka 6).

Silný hluk přerušující mluvčího	
<i>Viz kapitola 6.2.1. bod 3</i>	
Hekla really is... erupts so often..	
Student 1	Přidání neutrální informace „nikdo neví, kdy to bude, kdy to vybuchne“ ⁽²¹⁾ .
Student 2	Vynechána část úseku tlumočeno od Hekla je fascinující ⁽²²⁾ .
Student 3	Student tento úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽²³⁾ .
Student 4	Student přetlumočil úsek jen z části ⁽²⁴⁾ .
Student 5	V první části přidání neutrální informace „může být stále velmi aktivní“ ⁽²⁵⁾ .
Student 6	Student první část úseku netlumočil. Druhá přetlumočena správně ⁽²⁶⁾ .
Student 7	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽²⁷⁾ .
Student 8	Student první část úseku vynechal, netlumočil. Druhá přetlumočena správně s přidáním informace „vybuchuje velmi nečekaně“ ⁽²⁸⁾ .
Student 9	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽²⁹⁾ .
Student 10	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽³⁰⁾ .

Tabulka 6: Silný hluk přerušující mluvčího.

⁽²¹⁾ Viz příloha 2 bod 4

⁽²⁵⁾ Viz příloha 2 bod 40

⁽²⁹⁾ Viz příloha 2 bod 76

⁽²²⁾ Viz příloha 2 bod 13

⁽²⁶⁾ Viz příloha 2 bod 49

⁽³⁰⁾ Viz příloha 2 bod 85

⁽²³⁾ Viz příloha 2 bod 22

⁽²⁷⁾ Viz příloha 2 bod 58

⁽²⁴⁾ Viz příloha 2 bod 31

⁽²⁸⁾ Viz příloha 2 bod 67

4. Silný hluk na pozadí mluvčího – “ *We have Hekla and all around us are lava fields from different eruptions. This century it erupted in 1947, 70, 81, 91 and year 2000 and you can see the difference of the, of the mass of the lava it can show us the different ages of the low field and the most black one is the latest one from the year 2000. The rule is that it has erupted every ten years and it's ten years since it erupted last time so we are expecting Hekla to erupt in the closest future.*

This is the entrance to Hell and people...the Danish king was always sending people out here to Iceland to write reports of Icelanders and how they live and usually in this report

all creatures lived in Hekla and it was big lake around it was spewing fire all year round so people were really afraid of Hekla.”

Tento úsek se jevil jako obzvláště náročný především svou délkou, která měla studenty vyprovokovat k alespoň nějakému řešení. Toto očekávání bylo naplněno - segment byl zcela vynechán pouze jednou. Ve třech případech student zvolil popis situace, jak již bylo dříve řečeno podle návrhu (navrhovali Makarová s Herbertem) a v ostatních případech studenti alespoň částečně segment přetlumočili. Téměř ve všech případech byla alespoň část úseku vynechána, ale Jones (2002) k tomu podotýká, že pokud žádné jiné řešení není možné, může se tlumočník uchýlit k vynechání informací, aby udržel krok s mluvčím (Tabulka 7).

Silný hluk na pozadí mluvčího	
<i>Viz kapitola 6.2.1. bod 4</i>	
We have Hekla ... people were really afraid of Hekla.	
Student 1	Radikálně zkráceno ale i přes to si úsek zachoval smysl ⁽³¹⁾ .
Student 2	Student tento úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽³²⁾ .
Student 3	Student úsek okomentoval slovy „pilot vykládá informace“ ⁽³³⁾ .
Student 4	Student situaci zestručnil a popsal ⁽³⁴⁾ .
Student 5	Student se snažil vytvořit smysluplný úsek, takže ho upravil, zestručnil a přidal informace. Smysl mu unikl pouze ve spojení „neohrozí naše nebezpečí“ ⁽³⁵⁾ .
Student 6	Student se snažil tlumočit, nicméně podstatnou část úseku vynechal ⁽³⁶⁾ .
Student 7	Student popsal co se děje a omluvil se ⁽³⁷⁾ .
Student 8	Student se snažil, ale zachytil jen několik slov ⁽³⁸⁾ .
Student 9	Student zestručnil úsek na dvě věty ⁽³⁹⁾ .
Student 10	Student čtyřmi větami popsal situaci, zbytek netlumočil ⁽⁴⁰⁾ .

Tabulka 7: Silný hluk na pozadí mluvčího.

⁽³¹⁾ Viz příloha 2 bod 5

⁽³⁵⁾ Viz příloha 2 bod 41

⁽³⁹⁾ Viz příloha 2 bod 77

⁽³²⁾ Viz příloha 2 bod 14

⁽³⁰⁾ Viz příloha 2 bod 50

⁽⁴⁰⁾ Viz příloha 2 bod 8

⁽³³⁾ Viz příloha 2 bod 2š

⁽³⁷⁾ Viz příloha 2 bod 59

⁽³⁴⁾ Viz příloha 2 bod 32

⁽³⁸⁾ Viz příloha 2 bod 68

5. Výpadky zvuku – “*And for those who fly, the good news is that since the crisis caused by Eyjafjallajökull more centres have been set up to warn of ash clouds and avoid another total paralysis of air traffic.*” Pět z deseti studentů se v této části zastavilo na jméne

sopky, poté větu usekli. Dva netlumočili segment vůbec a dva jej přeložili bez větších problémů. Jeden student využil omluvy, a to z důvodu nesrozumitelného textu (Tabulka 8).

Výpadky zvuku	
<i>Viz kapitola 6.2.1 bod 5</i>	
And for those who fly, the good news is ... air traffic.	
Student 1	Správné přetlumočení ⁽⁴¹⁾).
Student 2	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁴²⁾).
Student 3	Student se omluvil slovy „tlumočník se omlouvá, není rozumět“ ⁽⁴³⁾).
Student 4	Student úsek začal tlumočit, ale nedokončil ⁽⁴⁴⁾).
Student 5	Přidání informace „úřady na islandsku“ vynechání od „avoid another...“ ⁽⁴⁵⁾).
Student 6	Student úsek započal, avšak nedokončil ⁽⁴⁶⁾).
Student 7	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁴⁷⁾).
Student 8	Student úsek zestručnil, ale úspěšně přetlumočil ⁽⁴⁸⁾).
Student 9	Student úsek započal, avšak nedokončil ⁽⁴⁹⁾).
Student 10	Student úsek započal, avšak nedokončil ⁽⁵⁰⁾).

Tabulka 8: Výpadky zvuku.

⁽⁴¹⁾ Viz příloha 2 bod 6

⁽⁴⁵⁾ Viz příloha 2 bod 42

⁽⁴⁹⁾ Viz příloha 2 bod 78

⁽⁴²⁾ Viz příloha 2 bod 15

⁽⁴⁶⁾ Viz příloha 2 bod 51

⁽⁵⁰⁾ Viz příloha 2 bod 8

⁽⁴³⁾ Viz příloha 2 bod 24

⁽⁴⁷⁾ Viz příloha 2 bod 60

⁽⁴⁴⁾ Viz příloha 2 bod 33

⁽⁴⁸⁾ Viz příloha 2 bod 69

6.2.2 Vliv vybraných jiných nečekaných situací způsobených zvukovou nebo vizuální stránkou přenosu na mluvený projev

6. Rychlá mluva – *“For most people she is the big one. Known as Hekla’s angry big sister she too lies hidden beneath the ice but she is much larger than Eyjafjallajökull. Her magma chamber is deeper, her glacier even thicker and her past is terrifying. Eyjafjallajökull is her nearest neighbour. Katla is likely to blow with the same kind of explosive eruption. The kind that sends ash clouds high into the skies. Scientists working on Katla have found nothing to suggest that she will erupt immanently once again it could be days, months or even years.”*

Rychlost tlumočeného přednesu závisí na rychlosti promluvy řečníka. Pokud řečník mluví rychle, nutí tlumočníka též zrychlovat (Daró, 1994, s. 255). Studenti tudíž ve většině případů také zrychlili a čtyři z nich pasáž přetlumočili bez větších problémů, za užití reformulace či komprese. Dvě studentky informaci zkrátily a čtyři studenti pasáž úplně vynechali (Tabulka 9).

Rychlá mluva	
<i>Viz kapitola 6.2.1 bod 6</i>	
For most people ... it could be days, months or even years.	
Student 1	Student úsek zestručnil, ale úspěšně přetlumočil a zrychlil tempo ⁽⁵¹⁾ .
Student 2	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁵²⁾ .
Student 3	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁵³⁾ .
Student 4	Student úsek zestručnil, ale úspěšně přetlumočil a zrychlil tempo ⁽⁵⁴⁾ .
Student 5	Student úsek zestručnil, přetlumočil a přidal neutrální informaci ⁽⁵⁵⁾ .
Student 6	Student se snažil tlumočit, nicméně podstatnou část úseku vynechal ⁽⁵⁶⁾ .
Student 7	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁵⁷⁾ .
Student 8	Student úsek velice zestručnil, pozměnil informace a zrychlil tempo ⁽⁵⁸⁾ .
Student 9	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁵⁹⁾ .
Student 10	Student přetlumočil dvě věty a zrychlil tempo ⁽⁶⁰⁾ .

Tabulka 9: Rychlá mluva.

⁽⁵¹⁾ Viz příloha 2 bod 7

⁽⁵⁵⁾ Viz příloha 2 bod 43

⁽⁵⁹⁾ Viz příloha 2 bod 79

⁽⁵²⁾ Viz příloha 2 bod 16

⁽⁵⁶⁾ Viz příloha 2 bod 52

⁽⁶⁰⁾ Viz příloha 2 bod 88

⁽⁵³⁾ Viz příloha 2 bod 25

⁽⁵⁷⁾ Viz příloha 2 bod 61

⁽⁵⁴⁾ Viz příloha 2 bod 34

⁽⁵⁸⁾ Viz příloha 2 bod 70

7. Píseň – *Eyjafjallajökull is a long long name for such a small glacier with such a notorious fame and Eyjafjallajökull has caused quite a stir and noone can fly anywhere except the birds, please stop it Eyjafjallajökull.*

Píseň umístěnou v závěru nahrávky se snažilo přetlumočit šest studentů. Čtyři studenti píseň vynechali a jedna studentka ukončila celou nahrávku. Ostatní čtyři studenti se pokusili píseň přetlumočit a jedna studentka zvolila tlumočení popisem situace (Tabulka 10).

Píseň	
<i>Viz kapitola 6.2.1 bod 7</i>	
Eyjafjallajökull is a long long name... please stop it Eyjafjallajökull.	
Student 1	Student úsek začal tlumočit, ale nedokončil ⁽⁶¹⁾ .
Student 2	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁶²⁾ .
Student 3	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁶³⁾ .
Student 4	Student popsal, o čem zpěvačka zpívá ⁽⁶⁴⁾ .
Student 5	Správné přetlumočení ⁽⁶⁵⁾ .
Student 6	Student úsek částečně přetlumočil ⁽⁶⁶⁾ .
Student 7	Student úsek s písní uvedl, avšak netlumočil ⁽⁶⁷⁾ .
Student 8	Student úsek s písní uvedl, avšak netlumočil ⁽⁶⁸⁾ .
Student 9	Student úsek zestručnil a přetlumočil ⁽⁶⁹⁾ .
Student 10	Student úsek začal tlumočit, avšak nedokončil ⁽⁷⁰⁾ .

Tabulka 10: Píseň.

⁽⁶¹⁾ Viz příloha 2 bod 9

⁽⁶⁵⁾ Viz příloha 2 bod 45

⁽⁶⁹⁾ Viz příloha 2 bod 81

⁽⁶²⁾ Viz příloha 2 bod 18

⁽⁶⁶⁾ Viz příloha 2 bod 54

⁽⁷⁰⁾ Viz příloha 2 bod 90

⁽⁶³⁾ Viz příloha 2 bod 27

⁽⁶⁷⁾ Viz příloha 2 bod 63

⁽⁶⁴⁾ Viz příloha 2 bod 36

⁽⁶⁸⁾ Viz příloha 2 bod 72

8. Faktická chyba v textu – a) “*This month marks the second anniversary of the eruption of Eyjafjallajökull.*“

Vzhledem k předpoládanému konání simulace tohoto experimentu v reálném datu, jsem očekávala, že studenti budou reagovat na fakt, že je rok 2013 a přetlumočí tedy „*the second anniversary*“ jako třetí výročí. Nicméně se tak nestalo ani v jednom případě. Tento předpoklad byl tudíž chybný. Segment byl přeložen buď jako druhé výročí, výročí bez udání pořadí, anebo byl vynechán (Tabulka 11).

Faktické chyby v textu a)	
<i>Viz kapitola 6.2.1. bod 8 a)</i>	
...this month marks the second anniversary...	
Správně: third anniversary.	
Student 1	Student nepostřehl chybu, přetlumočil doslovně ⁽⁷¹⁾ .
Student 2	Student nepostřehl chybu, přetlumočil doslovně ⁽⁷²⁾ .
Student 3	Student nepostřehl chybu, přetlumočil doslovně ⁽⁷³⁾ .

Student 4	Student nepostřehl chybu, přetlumočil doslovně ⁽⁷⁴⁾ .
Student 5	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁷⁵⁾ .
Student 6	Student nepostřehl chybu, přetlumočil doslovně ⁽⁷⁶⁾ .
Student 7	Student nepostřehl chybu, přetlumočil doslovně ⁽⁷⁷⁾ .
Student 8	Student nepostřehl chybu, přetlumočil správně první část, poté vynechal, nepřetlumočil ⁽⁷⁸⁾ .
Student 9	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁷⁹⁾ .
Student 10	Student nepostřehl chybu, přetlumočil doslovně ⁽⁸⁰⁾ .

Tabulka 11: Faktické chyby v textu a).

⁽⁷¹⁾ Viz příloha 2 bod 1

⁽⁷⁵⁾ Viz příloha 2 bod 37

⁽⁷⁹⁾ Viz příloha 2 bod 73

⁽⁷²⁾ Viz příloha 2 bod 10

⁽⁷⁶⁾ Viz příloha 2 bod 46

⁽⁸⁰⁾ Viz příloha 2 bod 82

⁽⁷³⁾ Viz příloha 2 bod 19

⁽⁷⁷⁾ Viz příloha 2 bod 55

⁽⁷⁴⁾ Viz příloha 2 bod 28

⁽⁷⁸⁾ Viz příloha 2 bod 64

b) *“They know there are several larger volcanoes lying in wait in the land of fuel and ice.”*

Vzhledem k faktu, že se výraz *“the land of fire and ice”* vyskytuje v textu již jednou, a to na začátku, dalo se tedy čekat, že tuto faktickou chybu studenti automaticky opraví. Stalo se tak v jednom případě. Ve zbytku případů byla informace vynechána, ale nebránilo to porozumění textu. Jak jsem uvedla v kapitole 3.1.2, opravování řečníka by mělo být minimální, studenti se tedy zachovali správně (Tabulka 12).

Faktické chyby v textu b)	
<p style="text-align: center;"><i>Viz kapitola 6.2.1. bod 8 b)</i></p> <p style="text-align: center;">They know there are several larger volcanoes lying in wait in the land of fuel and ice.</p> <p style="text-align: center;">Správně: fire and ice.</p>	
Student 1	První část student přetlumočil, druhou část vynechal ⁽⁸¹⁾ .
Student 2	Student úsek „lying in wait in the land of fuel and ice“ převedl na „čekají pod ledem“ nicméně význam zůstal ⁽⁸²⁾ .
Student 3	Student úsek zestručnil a výraz „several“ přetlumočil jako „sedm“ a druhou část vynechal ⁽⁸³⁾ .
Student 4	První část student přetlumočil, chybu vynechal, nepřetlumočil ⁽⁸⁴⁾ .
Student 5	Student přetlumočil úsek bezchybně ⁽⁸⁵⁾ .
Student 6	Student výraz „several“ přetlumočil jako „sedm“ a chybu netlumočil ⁽⁸⁶⁾ .
Student 7	Student úsek zestručnil a chybu vynechal, nepřetlumočil ⁽⁸⁷⁾ .
Student 8	První část přetlumočena, chyba vynechána, netlumočena ⁽⁸⁸⁾ .
Student 9	První část přetlumočena, chyba částečně přetlumočena jako „oblast ledu“ užití neutrální informace ⁽⁸⁹⁾ .
Student 10	Student úsek nepřetlumočil, vynechal ⁽⁹⁰⁾ .

Tabulka 12: Faktické chyby v textu b).

⁽⁸¹⁾ Viz příloha 2 bod 2

⁽⁸⁵⁾ Viz příloha 2 bod 38

⁽⁸⁸⁾ Viz příloha 2 bod 65

⁽⁸²⁾ Viz příloha 2 bod 11

⁽⁸⁶⁾ Viz příloha 2 bod 47

⁽⁸⁹⁾ Viz příloha 2 bod 74

⁽⁸³⁾ Viz příloha 2 bod 20

⁽⁸⁷⁾ Viz příloha 2 bod 56

⁽⁹⁰⁾ Viz příloha 2 bod 83

⁽⁸⁴⁾ Viz příloha 2 bod 29

9. Výslovnost cizojazyčných vlastních jmen – *Eyjafjallajökull, Björn Oddsson, Eliza Geirsdottir Newman, Hekla, Laki a Katla*.

S výslovností výše uvedených jmen si studenti většinou poradili. Většina studentů volila popisné pojmenování, zobecnění jména a někteří napodobili jeho zvukovou stránku. Jméno zpěvačky často uváděli mužským rodem. Jména sopek Hekla, Laki a Katla nebyly do rozboru nahrávky s popisem zahrnuta, jelikož na výslovnost nejsou náročná. Hlavní pozornost byla věnována nejsložitějšímu názvu sopky Eyjafjallajökull [Ejafjatljokutl] (Tabulka 13).

Cizojazyčná slova v textu	
<i>Viz kapitola 6.2.1 bod 9</i>	
1. Eyjafjallajökull, 2. Björn Oddsson, 3. Eliza Geirsdottir Newman.	
Student 1	1. „kráter“, „erupce 2010“, „tato sopka“, 2. „jeden z členů týmu“, 3. „islandská zpěvačka“.
Student 2	1. „sopka“, „vulkán“, „kráter“, 2. „Pete [Pit]“, 3. „islandský zpěvák“.
Student 3	1. „sopka“, „nejznámější sopka“, 2. „člen týmu“, 3. „písničkář“.
Student 4	1. napodobení zvukové stránky názvu sopky, 2. napodobení zvukové stránky jména, 3. „islandská zpěvačka a písničkářka“.
Student 5	1. napodobení zvukové stránky názvu sopky, 2. napodobení zvukové stránky jména (bezchybně), 3. napodobení zvukové stránky jména.
Student 6	1. „sopka“, napodobení zvukové stránky jména, 2. napodobení zvukové stránky jména, 3. napodobení zvukové stránky jména.
Student 7	1. „sopka“, 2. „tento člověk“, 3. „islandská skladatelka a zpěvačka“.
Student 8	1. „sopka“, 2. „napodobení zvukové stránky jména“, 3. „zpěvák“.
Student 9	1. „tato sopka“, „vulkán“, 2. vynecháno, 3. vynecháno.
Student 10	Student úsek nepřetlumočil, vynechal.

Tabulka 13: Cizojazyčná slova v textu.

6.3 DODATEK

Obě skupiny se potýkaly s problémy se slovy zvukově podobnými. A proto se tedy v nahrávkách vyskytoval výraz „interupce“ místo „erupce“ nebo porozuměli výrazu „dry land“ jako „Thailand“, a tudíž jej i přeložili jako Thajsko, místo pevniny nebo souše. Dále se v obou skupinách vyskytovaly chyby v číslech a v datu výročí exploze sopky Eyjafjallajökull. Tyto nedostatky ovšem nebyly předmětem srovnání, a proto nejsou zahrnuty do popisu nahrávky.

7 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

Při vytváření dotazníků hrály úlohu tři oblasti:

1. vlastní zhodnocení vlivu nečekaných situací na výkon konkrétním tlumočnickem skupiny 2,
2. vnímání stresu ze strany studentů tlumočení, a to jak v běžném životě, tak při tlumočení,
3. názor studentů na improvizaci v tlumočení.

Vybrané nečekané situace studentům tlumočení práci více či méně ztížily a měly podíl na kvalitě jejich projevu.

Ad 1) Jako nejméně problematickou situaci všichni studenti označili ztrátu obrazu. Někteří z nich se k této situaci dokonce vyjádřili kladně, v tom smyslu, že jim usnadnila práci, protože se mohli soustředit pouze na hlas. Naopak za situaci, která způsobila největší problémy, byla označena ta, opět jednohlasně, v níž hluk helikoptéry přehlušoval mluvčího. V pořadí jako třetí nejproblémovější, za hlukem helikoptéry a hlukem přerušujícím signál, se vyskytovala rychlá mluva, která mnoho studentů vyvedla z rovnováhy. I přesto, že je z nahrávek patrné, že islandské názvosloví dělalo problémy většině studentů skupiny 2, v dotaznících se tento problém vyskytl jako nejvíce problematický pouze jednou (Tabulka 14).

Skupina 2	Průměrné bodové vyjádření ztížení práce od 1 (nejméně) do 8 (nejvíce)
Ztráta obrazu	1,5
Faktické chyby mluvčího	1,7
Rychlá mluva	5,5
Silný hluk na pozadí	7,8
Silný hluk přehlušující mluvčího	7,4
Kašlání mluvčího	5,3
Výslovnost cizích jmen	4,5
Tlumočení písně	3,9

Tabulka 14: Vlastní zhodnocení vlivu nečekaných situací na výkon konkrétním tlumočnickem skupiny 2.

Ad 2) Co se nervozity a stresu týče, většina studentů skupiny 1 i skupiny 2 zaznamenala během tlumočení nervozitu. Jako důvod studenti ve většině případů uvedli strach z toho, že nevěděli, co mají od videonahrávky čekat. Spojujícím stresem studentů

tlumočení jak v běžném životě, tak ve škole, se zdá být nedostatek času, který se v odpovědích objevoval nejčastěji. Dále pak figuroval strach z neznalosti terminologie a nervozita z veřejného vystupování (Tabulka 15).

	Skupina 1	Skupina 2
Stres v tlumočení	Neznalost termínů Nedostatek času	Nedostatek času Neznalost tématu a terminologie
Stres v běžném životě	Nedostatek času Vystupování před lidmi Budoucnost Povinnosti	Vystupování před lidmi

Tabulka 15: Vnímání stresu ze strany studentů tlumočení v běžném životě a při tlumočení.

Pozn.: Odpovědi s četností 2 a více.

Ad 3) K tématu improvizace se studenti vyjádřili vesměs kladně. Osm studentů ze skupiny 2 a sedm studentů ze skupiny 1 přiznalo nutnost improvizace při tlumočení. V obou skupinách pak nadpoloviční většina uvítala nápad výuky divadelní improvizace jako pomůcky při práci se stresem, právě z důvodu nervozity při prezentacích před lidmi a veřejném vystupování (Tabulka 16).

	Skupina 1			Skupina 2		
Nutnost improvizace	ano 7		ne 3	ano 8		ne 2
Výuka divadelní improvizace	ano 6	ne 1	jiné 3 ⁷	ano 6	ne 4	jiné 0

Tabulka 16: Náзор studentů na improvizaci v tlumočení.

Pozn.: Hodnoty v tabulce zobrazují počet odpovědí.

Vyhodnocení dotazníků ukázalo, že nečekané situace mají na projev tlumočníka vliv. Nejedná se však vždy o vliv negativní, jak tomu bylo u chvilkového zmizení obrazu. Schopnost improvizace je též důležitá a dle názorů studentů tlumočení by mohla posloužit jako pomůcka ke snížení nervozity při tlumočení.

⁷ Odpovědi jiné než ano nebo ne: student 1 podobný kurz absolvoval v minulosti a nepomohlo mu to v práci se stresem. Student 2 nechal bez odpovědi. Student 3 navrhoval častější tlumočení bez přípravy nebo tlumočení před třídou.

8 DOPLŇKOVÝ PRŮZKUM

Profese improvizčního komika a simultánního tlumočníka, byť se zdají být vzdálené, mají mnoho společného. Jak improvizční komik, tak tlumočník se dopředu připravují na prezentaci svých dovedností před publikem, ale když se ocitnou v reálné situaci, musí oba reagovat na množství různých podnětů, pracovat s nimi a vytvářet něco nového. To, co vyřknou, už nemohou vzít zpět.

Následující průzkum mezi členy České improvizční ligy (zkráceně Improliga) a jeho následné srovnání s dotazníky vyplněnými studenty tlumočení byl proveden jednak z výše uvedeného důvodu, jednak na základě teoretické části, ale také pro poukázání na přínos tréninku improvizace během studia.

Česká Improliga je občanské sdružení zastřešující týmy z celé České republiky, které se věnují zápasům v improvizaci. Zápas v improvizaci patří do rodiny tzv. „divadelních sportů“, jedná se o divadlo inspirované hokejovými pravidly. Základem je čistá improvizace. Hráči nemají předem nic připraveného, vyjma týmových pokřiků. Hra vychází z návrhu témat od diváků a formu jednotlivých improvizací určuje rozhodčí (www.improliga.cz).

Cílem tohoto průzkumu nebylo podat kompletní přehled a rozbor improvizčních technik, ale dotknout se tématu improvizace ve vztahu ke stresu. Průzkum obsahoval především zjištění informací týkajících se improvizčních představení, tedy zápasů, a přípravy na ně ve spojitosti se stresem.

8.1 METODA PRŮZKUMU

Průzkum byl vytvořen formou vyplnění krátkého online dotazníku o deseti otázkách. V pěti bodech se shodoval s dotazníky vytvořenými pro studenty oboru Angličtina se zaměřením na tlumočení a překlad. Odkaz na dotazník byl zaslán emailem 26 členům České improvizční ligy. Dotazník byl vyplněn plným počtem dotázaných osob, a to i přesto, že na většinu otázek bylo nutné odpovědět vlastními slovy. Na základě těchto odpovědí byly dotazníky vyhodnoceny. Pět otázek týkajících se jak respondentů z řad Improligy, tak studentů tlumočení je zobrazeno v tabulkách pro srovnání. Respondentů z řad studentů bylo dvacet. Zajímavé odpovědi, které se ovšem neshodovaly s většinou, jsou zahrnuty do komentáře pod tabulky, a to spolu s ostatními pěti odpověďmi směřovanými na členy Improligy.

Rozbor víceslovných odpovědí probíhal ve dvou krocích. Nejdřív byla provedena analýza různě formulovaných odpovědí a poté byly odpovědi seřazeny do blízkých kategorií. Kategorie s největším počtem hlasů byly uvedeny do tabulek.

Vzhledem k faktu, že se jedná o improvizální ligu, nazývají se divadelní představení běžně zápasy, divadelní zkoušky nesou název tréninky a zkoušky před představením jsou označeny jako rozcvičky. Tato terminologie byla zachována i v dotazníku. Skupina členů Imprology je v tabulkovém hodnocení nazvána „Improvizátoři“ a skupina studentů tlumočení je pojmenována „Tlumočníci“.

8.2 HYPOTÉZA

Většina respondentů ze strany členů Imprology nebude během svého výkonu pociťovat strach, nervozitu a podobné negativní pocity, ale spíše uvolněnost a radost vzhledem k povaze této aktivity. U studentů tlumočení tomu bude naopak (Tabulka 17).

Co na sobě pozorujete během představení?					
Pocity	Radost	Nervozita	Uvolněnost	Obavy / strach	Nic zvláštního
Improvizátoři	24	14	11	5	1
Tlumočníci	0	12	2	3	7

Tabulka 17: Pocity během představení / tlumočení.

Pozn.: Respondenti měli možnost vybrat více odpovědí.

Z tabulky lze vyčíst, že převážná část Improvizátorů zažívá pocity radosti v kombinaci s nervozitou. Tato kombinace spadá do kategorie eustresu – tedy stresu pozitivního a pro tělo i duši prospěšného. Na druhou stranu u Tlumočnicků se radost při tlumočení neprojeví vůbec (Tabulka 18).

Proč máte uvedené pocity?		
	Tlumočníci	Improvizátoři
Radost		Baví mě to, reakce publika Práce kolektivu
Nervozita	Z nečekaného Nemožnost přípravy	Z nečekaného
Uvolněnost	Rezignace	Po opadnutí nervozity během zápasu
Obavy/strach	Ze simultánního tlumočení	Z dobře odvedené práce
Nic zvláštního	Bez komentáře	Bez komentáře

Tabulka 18: Důvody pocitů.

Pozn.: Odpovědi s četností 5 a více.

Mezi zajímavé odpovědi bezesporu patří zdůvodnění pocitu radosti Improvizátora tím, že se mu naskytne možnost konfrontovat svou pohotovost a kreativitu v ostrém provozu (Tabulka 19).

Jaké jsou vaše pocity po představení / tlumočení?			
Pocit	Zvládl/a jsem to dobře	Mohlo to být lepší	Konečně je to za mnou
Improvizátoři	18	17	3
Tlumočníci	0	13	8

Tabulka 19: Pocity po představení / tlumočení.

Pozn.: Respondenti měli možnost vybrat více odpovědí.

Z těchto čísel je patrné, že většina Improvizátorů má po zápase pocit dobře odvedené práce, ale nachází prostor pro zlepšení, kdežto Tlumočníci jsou velmi sebekritičtí a dobrý pocit nemají (Tabulka 20).

Co vás nejvíce stresuje při zápase / tlumočení?	
Improvizátoři	Občasná nespolupráce týmu Neschopnost vlastní kreativity Reakce publika
Tlumočníci	Nedostatek času, neznalost terminologie Nepředvídatelnost situací

Tabulka 20: Stres při zápase / tlumočení.

Pozn.: Odpovědi s četností 5 a více.

Z této tabulky je patrné, že strach z nového, nečekaného je nám blízký a je překvapivé, že se nevyhýbá ani těm, kteří improvizaci vyhledávají jako formu zábavy. Vzhledem k tempu dnešní doby si nedostatek času uvědomují už i mladí lidé, potažmo studenti (Tabulka 21).

Co vás stresuje v běžném životě?	
Improvizátoři	Škola, nedostatek času Zaměstnání, lidé, povinnosti Nové a nečekané situace
Tlumočníci	Nedostatek času Veřejné vystupování, škola a povinnosti

Tabulka 21: Stres v běžném životě.

Pozn.: Odpovědi s četností 5 a více.

8.3 ZÁVĚRY

Hypotéza se částečně potvrdila, jelikož většina Improvizátorů během svého výkonu pociťuje radost, kdežto Tlumočníci nervozitu. Je třeba ale dodat, že i na straně Improvizátorů se vyskytuje nervozita. Dále je zapotřebí doplnit, že se Improvizátoři jednohlasně shodli na tom, že jim improvizální trénink pomáhá překonávat stres či nervozitu.

Pro budoucí výzkumy by tedy bylo dozajista zajímavé zjistit, zda propojení přípravy tlumočnicků na KAA s výcvikem improvizálního divadla vede i v tlumočnické profesi k odlehčení stresu, radosti při průběhu tlumočení a vylepšení pocitu z odvedené práce.

ZÁVĚR

Záměrem této práce bylo prozkoumání vlivu neočekávaných stresových situací při tlumočení na mluvený projev tlumočnicka, dále nahlédnutí do problematiky stresu při tlumočení, průzkum toho, jak studenti tlumočení vnímají stres v běžném životě a při samotném tlumočení. Rovněž jsem se v práci zabývala otázkou, zda by studenti přivítali hodiny divadelní improvizace jako formu práce se stresem.

Pro zjištění těchto ukazatelů jsem využila experiment založený na domněnce, že zhoršení kvality slyšeného textu v rozměrech narušujících celkovou kvalitu přenosu pravděpodobně donutí tlumočnicka přejít ke krizovým řešením problému a situaci bude mít tendenci vyřešit případnou improvizací. Pro realizaci experimentu jsem použila 2 videonahrávky sestavené ze zdrojů dostupných na internetu a propojené natočenými mluvenými vstupy rodilého mluvčího. V těchto nahrávkách jsem uměle vytvořila problematické situace. Nahrávky se lišily pouze mírou jejich výskytu. Experimentu se zúčastnily dvě skupiny studentů oboru Angličtina se zaměřením na tlumočení a překlad, jejichž úkolem bylo přetlumočit nahrávku do českého jazyka. Tlumočníci první skupiny tlumočili videonahrávku bez problémových situací a tlumočníci druhé skupiny naopak. Kvalita tlumočení byla v obou testovaných skupinách velice odlišná. Studenti tlumočící ve skupině 1 neměli s výkonem žádný problém a tlumočili plynule bez větších komplikací. U studentů skupiny 2 dle očekávání komplikace již nastaly a bylo nutné je řešit.

Při hledání východiska z nečekaných situací se studenti uchýlovali ke čtyřem způsobům řešení. Segment buď více či méně úspěšně přetlumočili, částečně vynechali, úplně vynechali anebo nahrazovali neutrální informací, tak aby úsek neztratil smysl, čímž by se podle Makarové dalo říct, že improvizovali. Proto je tedy možné i segment, v němž byla využita improvizace, pokládat za segment úspěšně přetlumočený.

Dle výsledků mého experimentu mají neočekávané stresové situace na výkon studentů tlumočení vliv, a to značný, ale míra jejich vlivu závisí také na několika faktorech, jako například na místě výskytu problémové situace v textu, na síle rušivého vlivu v textu a v neposlední řadě na studentově aktuálním zdravotním stavu a momentálním rozpoložení jeho mysli. Toto psychické rozpoložení u studentů při experimentu vykazovalo značné výkyvy. I přesto, že studenti měli na nahrávku reagovat tak, jako by byli na konferenci v reálném čase, nebylo možné tuto situaci nasimulovat dle mých představ, což mělo dopad na výsledky experimentu. Proto nelze brát zjištěné výsledky jako stoprocentní.

U studentů, kteří vykazovali v běžném životě nervozitu v situacích, jako mluvení před lidmi, veřejné vystupování apod., jsem očekávala, že i jejich projev a schopnost improvizace v tlumočení budou horší ve srovnání s těmi, kteří nervozitu v takovýchto situacích nepociťují. Porovnáním dotazníkových odpovědí s experimentem se ale ukázalo, že výsledek je velice individuální, jelikož jejich výkony nebyly od ostatních studentů nijak odlišné. I zde musíme ovšem brát v úvahu fakt, že se jednalo pouze o simulovanou, tedy nereálnou situaci o malém vzorku studentů, a tudíž i tyto výsledky nelze považovat za zcela validní.

Makarová výstižně přirovnává absolvování tlumočnického kurzu k obdržení řidičského průkazu. Podle ní ten moment určuje bod, kdy ostatní řidiči vědí, že nováček už není nebezpečný, ale musí se ještě zlepšit praxí. Já k tomu dodávám, že samotná autoškola a její průběh je pro úspěch řidiče také velice zásadní.

V souvislosti se zvládáním stresu při tlumočení musím opět odkázat na kapitolu 8 této práce, kde můj doplňkový průzkum poukazuje na fakt, že trénink improvizace jednoznačně prospívá odbourávání stresu a díky prožitkům radosti dochází k eliminaci nervozity. K podobným závěrům dospěli také Cho a Roger ve své studii, v níž tvrdí, že dovednosti improvizace si tlumočníci osvojí praxí a zkušeností, na druhou stranu ovšem přínos tréninku improvizace během studia sehrává neocenitelnou úlohu.

Do budoucna bych ke vzdělávání tlumočnicků na KAA navrhovala zaměřit se detailněji na průzkum divadelní improvizace a jejího vlivu na kvalitu tlumočení. Dozajista by bylo zajímavé vyzkoušet experimentálně hodiny výuky improvizace na dvou skupinách podobným stylem, jakým experiment provedli Cho a Rogers, a srovnávat jejich průběžné studijní výsledky se studenty, kteří se kurzu neúčastnili. Dále by mohlo být zajímavé sledovat studentovu psychiku po ukončení takového výcviku ve srovnání se studenty, kteří výcvik neabsolvovali. Tím spíše, pokud by vybraní studenti měli sklony k nervozitě a podléhání stresu.

Zastávám také názor, že by studentům tlumočení na KAA zároveň měla být poskytnuta možnost tlumočit živé vystoupení řečníka, nejlépe simulovanou konferenci, jelikož tlumočení videonahrávky nikdy nemůže nahradit reálnou situaci. Videonahrávka navíc nikdy nenavodí ve třídě atmosféru reality, v níž se mohou vyskytnout zcela reálné, nevykonstruované a neočekávané okamžiky.

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Transkript natlumočené videonahrávky skupiny 1

Vysvětlivky	
---	delší pauza
<i>Kurzíva</i>	zrychlení
...	váhání při volbě slova
ə ə	zaseknutí
-	krátká pauza

Student číslo 1

1. Vynechání informace...
2. Zbytek světa zapomněl na tuto erupci, ale my na Islandu víme, že se zde nachází ještě více sopek aktivních --- může zde vybuchnout třicet až čtyřicet sopek, jsou nebezpečné, takže si o nich trochu popovídáme...
3. Podle legendy je Hekla vstupní bránou do pekla, která každých deset let chrlí oheň. Hekla se nachází na trajektoriích letadel.
4. Hekla je vstupní bránou do epicentra Země, je to fascinující vulkán pro geology.
5. Nacházíme se nad lávovými poli, které zaplavily tuto plochu v roce 81, 91, Hekla chrlí oheň každých deset let a očekáváme v blízké budoucnosti další erupci. --- Hm --- Lidé se velmi Hekly bojí.
6. Pro pasažéry v letadlech je dobrou zprávou, že bylo založeno více center, které budou varovat před případnou katastrofou.
7. Pro --- Ejafjatljokutl je zakryta sněhem a je známá jako ...ne! Ejafjatljokutl je jejím nejbližším sousedem. Katla může chrlit v takové kadenci jako Ejafjajokutl, ale vědci se shodli na tom, že v nejbližší době nedojde k erupci.
8. Následky erupce,..byly...jsme mohli pocítit po celé zemi... i v Evropě. Kyselý déšť se přesunul do Norska, Německa, Francie i Británie.

Student číslo 2

9. Čtrnáctého dubna jedna sopka explodovala a Island tak zasáhla vlna ze zájmu médií. Tato sopka jménem Ejafjaktaloktu vybuchla a oblak popela zapříčinil, že všechny evropské letiště musely být zavřeny a musel být zrušen provoz na obloze.
10. Vulkanologové pořád vědí, že je zde několik vulkánů, které by mohly explodovat.

11. Říká se, že například Hekla je cesta do pekel. Může - nebo každých deset let vybuchuje a způsobuje $\Theta \Theta$ velké, vydává velké množství kouře, které jde do atmosféry.
12. Hekla je opravdu cestou do středu země. Je velkým zdrojem *nadšení, zejména z řad vědců* fascinující, jelikož eruptuje velice často.
13. Tady můžeme vidět Heklu a dole jsou lávová pole. --- Byl aktivní po několik let, zde můžete vidět ztuhlou lávu, tato sopka eruptovala každých deset let a my očekáváme, že bude erupovat i v blízké budoucnosti. Tohle je další místo ---- produkuje, chrlí oheň.
14. Dobrá zpráva je, že bylo vybudováno mnoho center k tomu, abychom předešli těmto mrakům.
15. Pro většinu lidí je toto opravdu velká sopka. Je to velká sestra Hekly a ta sopka leží pod zemí. Sama je větší než, je o mnoho větší než Ejafjaktaloktu. Ejafjaktaloktu, blee, Ketla pravděpodobně vybuchne se stejnou silou jako tato sopka. Prachové mraky se budou vznášet ve vzduchu. Vědci, kteří pracují na Kettle, nenašli nic, co by mohlo říct, že bude brzo erupovat. Mohly by to být dny, měsíce, nebo dokonce i roky.
16. Před vynálezem letadlem – e tento smrtící koktejl plynů a popela uniká do ovzduší a ohrožuje celou Evropu.

Student číslo 3

17. Ejafjakatul vybuchnul a pocítily to lidé na celém světě.
18. Ví, že pod zemí ohně a ledu leží několik dalších aktivních sopek.
19. Podle legendy je Hekla vstup do pekel a toto dobře skrývá a každých pár let vybuchne. Poslední věta úseku netlumočena.
20. Hekla je pro archeology velmi zajímavým vulkánem, protože vybuchuje tak často.
21. Všude kolem nás jsou lávové pole z různých výbuchů, --- které se nashromáždily v několika uplynulých letech. To nejčernější je z roku 2010. – Očekáváme, že Hekla vybuchne znovu v blízké budoucnosti. --- V blízkosti Hekly se nacházelo jezero, které taky začalo chrlit oheň, a proto se jí lidé tak báli.
22. Pro ty, co létají letadlem, je dobrou zprávou to, že od výbuchu v roce 2010 bylo zřízeno několik dalších středisek, které mají před výbuchem varovat.
23. Je mnohem větší než Ejafja-tlajokutl a má proto mnohem větší sílu. --- Výbuch by byl podobný a dostal by do ovzduší velká mračna popela. - Může to ale trvat dny, týdny, roky.
24. Smrtící koktejl plynů a popela se dostal do atmosféry a tudy až na kontinent Evropy.

Student číslo 4

25. Čtrnáctého - nedávno Ejařatlatjokutl sopka vybuchla a tento měsíc je to přesně tři měsíce od erupce.
26. Ví, že stále čekají další sopky na svůj výbuch.
27. Podle legendy je Hekla bránou do pekla, která si skrývá moc dobře své tajemství – a každých deset let ukazuje svoji sílu. Hekla je připravena brzy vybuchnout.
28. V jistém slova smyslu je skutečně Hekla bránou do středu země. Hekla je fascinující sopka, protože tak často vybuchuje.
29. Nyní jsme nad lávovými poli, vidíte rozdíl k ee rozdíl je vidět podle lávy, která vybuchla v kterém období, – každých deset let Hekla vybuchne. My taky každých deset let očekáváme, že Hekla vybuchne. Tomuto se říká brána do pekla. Lidé na Islandu --- říkají – jsou zvyklí na to, že Hekla po celý rok – produkuje – produkuje – své –.
30. Od krize, kterou způsobila Ejařatlatjokutl, byla vytvořena nová centra, která se zabývají sopkami.
31. Je to jedna z největších sopek. Je známá jako našťvaná starší sestra Hekly, je mnohem větší než Ejařatlatjokutl, je ve větší hloubce a je ještě - její ledovec je ještě tlustší. Katla nejspíš vybuchne a bude mít stejný průběh jako sopka, která vybuchne, a vzniknou obrovské oblaky popela. Podle vědců e zatím e není jasné, kdy Katla vybuchne.
32. --- Denní přísun škodlivých látek z atmosféry, se dostávají z Islandu do kontinentální Evropy.

Student číslo 5

33. Čtrnáctého dubna dvacet osm - sopka Ejař - Ejařakutlu explodovala, a to mělo za následek vznik obrovské bouře. Nedávno bylo roční výročí této erupce.
34. Ví, že existují, že existuje sedm velkých sopek, které jsou stále aktivní.
35. Legenda říká, že sopka Hekla je bránou do pekla. A uchovává toto tajemství dobře skryto a najednou asi každých deset let z ničeho nic vybuchne. Tím ovlivní mezinárodní letecké trasy a vypadá to, že vybuchne brzo.
36. Hekla se také považuje za střed světa a uchovává si světajemství i před vědci. Pro geology je to fascinující sopka, protože vybuchuje poměrně často.
37. --- Můžete si všimnout rozdílu mezi povrchem pokrytým lávou. --- Vybuchuje každých deset let, takže předpokládáme, že vybuchne v blízké budoucnosti. Tohle je vstup do podsvětí a lidé sem z toho důvodu chodí po desetiletí. --- V Hekle bylo taky obrovské jezero, ze kterého tryskal oheň, a tak se místní obyvatelé této sopky také velice báli.

38. Pro ty, kteří kolem – létají – mají více signálů o tom, že se chystá erupce jako v případě Eja-fjatla-kutlu.
39. Pro většinu lidí je ona ta jedna. Hekla má starší nazlobenou sestru, která leží pod povrchem, ale je mnohem větší. Magmová komora je hlouběji a její minulost je děsivá. Ajafjatlakutl --- je --- předpokládá se, že by mohla vybuchnout stejně silnou erupcí a vyprodukovat obrovské množství popela. Vědci, kteří pracují na Katle, nenašli žádné důkazy, že by měla explodovat v blízké budoucnosti. Může to však trvat dny, měsíce nebo i roky.
40. Bylo to nedlouho před vynálezem letadel. Smrtelný koktejl plynů se rozšiřoval přes oceán až do kontinentální Evropy.

Student číslo 6

41. Teď je Island v centru dění médií, protože je třetí výročí výbuchu sopky Eja-fjatlajokutl.
42. Na Islandu jsou také další sopky aktivní, které můžou vybuchnout, a obzvláště tři z nich jsou nebezpečné.
43. Hekla například se říká, že je cestou do pekla a říká se, že svá tajemství má schovaná a vybuchuje nečekaně. A ta druhá sopka může, Hekla, vybuchne velmi brzy, může vybuchnout velmi brzy.
44. A pak tedy schovává své tajemství i před vědci. A vybuchuje velmi často.
45. Máme zde lávová pole z různých erupcí --- máme zde například lávová pole z roku 1981 nebo z roku 2000 --- tady je například ta poslední z roku 2000 --- a předpokládáme, že Hekla vybuchne v nejbližší budoucnosti znovu. --- a zprávy vědců, které to zkoumají, říkají že, naposled tvrdily, že Hekla vypadala na to, že se chystá vybuchnout, protože $\Theta \Theta$ zde bylo hodně kouře.
46. A dobrá zpráva že $\Theta \Theta$ je, že od erupce Eja-fjatlajokutlu bylo vybudováno více center.
47. Další sopkou je Ketla, která se schovává pod ledem. Pro většinu lidí je ona ta velká. Je známa jako velká sestra Hekly. A její minulost je velmi strašidelná. A její nejbližší soused je Eja-fjatlajokutl. A pravděpodobně vybuchne stejným způsobem, tedy s těmito prachovými oblaky, --- ale můžou to být dny, roky i měsíce než vybuchne.
48. A dlouho před tím, než bylo vymyšleno letadlo, tak byly zde efekty těchto výbuchů známy na ostrově.

Student číslo 7

49. Úsek vynechán.
50. Geologové stále vědí a mají na paměti, že na Islandu, v zemi ohně a ledu, existuje stále velké množství aktivních a nevybuchlých sopek..
51. Jak legenda říká, jde o bránu do pekla a zničehonic vybuchne velmi dramaticky, ale velmi silně, každých deset let. Leží přímo na mezinárodních leteckých linkách.
52. Hekla je fascinující vulkán pro geology, jelikož eruptuje tak často.
53. --- Nacházíme se nad sopkou a vidíte zde již mech, který pokrývá zatvrdlou lávu. Pravidlo je, že tato sopka vybuchuje každých deset let, a jelikož to bylo již téměř deset let, co vybuchla naposledy, takže v blízké budoucnosti očekáváme, že opět vybuchne. Od obyvatelů máme reportáže a sdělení, že lidé se velmi bojí této sopky.
54. A pro ty, co létají, dobrá zpráva je, že od doby co vybuchla Ejabatlajokutl, byly učiněné určité směrnice a pravidla pro lety.
55. Pro většinu lidí, je tato sopka to největší, zvaná jako rozhněvaná sestra Hekly, je o hodně větší než Ejabatlajokutl i středisko magmy je o hodně víc hlouběji v zemi a její historie je ještě horší. Výbuch by měl stejné následky jako Ejabatlajokutl, ale vědci po prozkoumání zjistili, že neměla by vybuchnout v blízké době.
56. Smrtná směsice jedovatých plynů popelu se vznášela dál, směrem k Evropě.

Student číslo 8

57. Ejabatlajokutl je sopka která, kde došlo k erupci.
58. Islandští vulkanologové si nejsou jistí ---.
59. Říká se, že Hekla je brána do pekla. Zůstává tajemná a pak najednou vybuchne velice dramaticky, z ničeho nic, asi každých, každých deset let.
60. Ani vědci neznají všechna její tajemství. Je to fascinující vulkán a vybuchuje velmi často právě z toho důvodu se o ni tak zajímáme.
61. Vidíme lávová pole od různých erupcí, vybuchovala zhruba každých deset let, teď vidíte vyvrhnutou lávu, ta nejtmavší je láva z posledních erupcí. Čekáme, že v nejbližší budoucnosti Hekla znovu bude soptit lávu, protože k erupcím dochází asi každých deset let. --- Zprávy z tohoto místa vždy popisují Heklu jako místo odkud je, odkud vyvěrá láva.
62. A pro ty, kteří se pohybují po světě letecky, tak pro ně je dobrá zpráva, že jsou tu opatření proti totální paralýze letecké dopravy pro budoucnost v případě, že by Hekla vybuchla.
63. --- Je tu další sopka, známá jako sestra Hekly, která je větší než Ejabatlajokutl a --- je ještě děsivější než Hekla. Ejabatlajokutl je její soused. Katla nejspíš vybuchne stejně

explosivně, e stejně explozivní erupcí. Vědci pracující v oblasti Katly, --- říkají, že nejspíš vybuchne. Mohou to být dny nebo ale i roky.

64. Směs plynů a prachu se dostal do atmosféry. Dostal se až do Evropy.

Student číslo 9

65. Věta přeskočena.

66. Islandští vědci ovšem vědí, že na Islandu se stále nalézá mnoho sopek, které by mohly způsobit více problémů než tato.

67. Podle legend je Hekla bránou do pekla a každých deset let vybuchuje nečekaně a s velkou silou. Hekla leží přímo pod mezinárodními vzdušnými liniemi a mohla by brzy vybuchnout.

68. Zůstává tak tajemstvím i pro současné vědce a je fascinující i pro geology.

69. Jsme nad lávovými poli s Hekly. --- Můžete odsud vidět --- spoustu lávy --- Hekla vybuchuje každých asi deset let. Říká se, že je to vchod do pekla. Je složité rozumět přes tu helikoptéru.

70. Pro ty, kteří cestují letadlem, by mělo být uklidňující, že sopky jsou od výbuchu Ejafjatlajokutly daleko lépe monitorované.

71. Je známá jako Heklina zlá sestra a je schovaná pod ledem. Je mnohem větší než Ejafjatlajokutl. Pojí se s ní strašlivé historiky. Katla pokud vybuchne, nejspíš vybuchne stejným způsobem jako Ejafjatlajokutl, tedy že vyplivne obrovské množství prachu do vzduchu. Vědci, kteří se snažili odhadnout, kdy může vybuchnout, řekli, že zatím nezpozorovali žádné známky, že by se blížila nějaká exploze.

72. Dávno předtím než se začala používat letadla, pocítili lidé výbuch sopky, která zdánlivě rozdělila svůj ostrov na půl.

Student číslo 10

73. Úsek vynechán.

74. Úsek vynechán.

75. Legenda říká, že Hekla je bránou do pekla, nechává své tajemství velice ----- Hekla leží přímo pod mezinárodními dopravními uzly leteckými a myslím si, že vybuchne brzy.

76. Hekla je opravdu srdcem do --- do země. Hekla je fascinující, protože vybuchuje tak často.

77. --- Toto je vchod do pekla --- posíláme tam lidi, abychom zjistili, *jak tam žijí* a ---.

78. A pro ty, co cestují letadlem je dobrý zprávou, že od té doby, co vznikla krize Ejakojaklem, tak vzniklo více center pro ----.
79. Pro většinu lidí, je ta velká. Známa jako veklá sestra Hekly, také je schovaná pod sněhem, ale daleko větší než Ejafjatlajofukl. Magma je hlouběji a ledovec je ještě užší --- Katla pravděpodobně vybuchne stejnou explozivní erupcí jako která, která chrlí oblaka do vysoké atmosféry. Nic nenaznačuje tomu, že jako vybuchne teď, někdy to můžou být dny, měsíce, ale i roky.
80. Smrtící koktejl prachu a popela byl vymrštěn opět do atmosféry a *pokračoval* zpátky na Evropu.

Příloha 2 – Transkript natlumočené videonahrávky skupiny 2

Vysvětlivky	
---	delší pauza
☺	smích
...	váhání při volbě slova
ə ə	zaseknutí
-	krátká pauza

Student číslo 1

1. Čtrnáctého dub ə ə dubna 2010 ə ə vybuchla jedna ze sopek a ə ə , což z...z...island získal tak pozornost médií. Od...už...už je druhé výročí od doby, co ta sopka vyběhla -
2. Většina světa na to zapoměla, ale ti islandští vědci, co se zabývají sopkami, nejsou klidní, protože vědí, že tam čeká dalších sedm velkých supe..sopek -
3. Legenda říká, že ə ə je tady brána do pekla a že do deseti let může, Hekla, že je, leží hned pod těmi místy, kudy létají letadla a může kdykoliv...může kdykoliv vybuchnout.
4. - Takže ani vědci nedo..nejsou schopni to před... předpovídat, co se tam bude, co se tam bude dít a nikdo neví, kdy to bude, kdy to vybuchne.
5. - ☺ Že ta láva vychází z různých míst, my jsme tady nad tou sopkou teď, vidíme ty ə ə , t..tu ztvrdlou lávu, jak vytváří ty ə ə ə ə kameny a skálu, každých deset let zatím vybuchla --- --- takže --- ☺ --- ☺.
6. P...Pro ty z vás, kteří používají letadla, tak ta dobrá zpráva je, že se na to připravujeme a neměla by narušit, ten výbuch, erupce by neměla narušit provoz letadel.
7. Je mnohem větší než ta sopka, která způsobila ə ə , je blízko té sopky, která způsobila mezinárodní incident, ale je mnohem větší a silnější a vědci zatím nepředpokládají, že by měla vybuchnout.
8. Ty dopady byly přes...cítit na...c...přes celý kontinent....ə ə ...Směs popela a plynů bylo vyvrženo do atmosféry.
9. Ta sopka má dlouhé jméno a je velice známá, zvířila média -

Student číslo 2

10. V roce 2010 ə ə sopka vybuchla takovou explozí, která dala Island do středu zájmů.
Tento měsíc je výročí této erupce.
11. - Ale odborníci vědí, že je tady několik dalších vulkánů, které jenom čekají pod ledem.

12. Říká se, že Hekla je bránou do pekla. Má své tajemství skryta a pak najednou vybuchne velice dramaticky, jednou za každých deset let. Hekla je přímo pod mezinárodními linkami.
13. - Hekla je fascinující vulkán, protože vybuchuje.
14. Úsek vynechán, netlumočen.
15. Úsek vynechán, netlumočen.
16. Úsek vynechán, netlumočen.
17. Od ... magma ... zbytek úseku netlumočen.
18. Píseň netlumočena vynechána.

Student číslo 3

19. Ny...tento rok je druhé výročí tohoto výho...tohoto výbuchu.
20. Na ostrově je sedm velkých sopek, které čekají na výbuch.
21. Legenda tvrdí, že Hekla je bránou do pekla, skrývá své tajemství, ale dramaticky vybuchuje každých deset let. Hekla leží $\Theta \Theta$, přesně pod $\Theta \Theta$, mezinárodními leteckými linkami a brzy vybuchne.
22. Úsek vynechán, netlumočen.
23. --- Pilot vykládá informace.
24. Tlumočník se omlouvá, není rozumět.
25. --- ☺ --- Úsek vynechán, netlumočen.
26. Úsek vynechán, netlumočen.
27. Píseň netlumočena.

Student číslo 4

28. Tento měsíc $\Theta \Theta$, kdy je druhé, $\Theta \Theta$, výročí této erupce of Ejařatlařokutl ---
29. Vědí, že je tam několik velkých těch vulkánů, které tam jenom leží a čekají v ----
30. Podle legendy je Hekla bránou do pekla, udržuje tajemství velmi dobře schovaná a vybuchuje skoro každých deset let. Leží přímo na mezinárodním, $\Theta \Theta$, letištních linkách a často je omezuje.
31. He...He...Hekla je fascinující vulkán.
32. --- Takže právě slyšíme pilota, který popisuje, v jaké jsme výšce, a kde všude se rozprostírá ta láva. Takže tato sopka vybuchuje téměř každých deset let a je velice těžké předpovědět, kdy zase vybuchne, protože ta magma je hluboko toho kráteru.
33. A pro ty, kteří létají, je dobrá zpráva --- více --- .

34. --- Je mnohem větší než Fijajatlakukl a je, ta magma je mnohem více hluboko a její minu... minulost je ... hrozivá, děsivá --- Takže vědci nemohou s přestností říci, jestli Hekla vybuchne teďkom, nebo ne. Ti, kteří tam pracují. Může to trvat měsíce nebo klidně i roky.
35. Úsek vynechán, netlumočen.
36. Takže tato zpěvačka zpívá o tom, že by byla ráda, kdyby už sopky nevybuchovaly.

Student číslo 5

37. Sopka ---
38. Stále ví, že tam existuje mnoho aktivních vulkánů v zemi ohně a ledu.
39. Podle legendy je Hekla vstup do pekla. Může nečekaně explodovat. Hekla leží pod letištěm a může kdykoliv explodovat.
40. Hekla může vytvořit....může stále být velmi aktivní. Hekla je fascinující sopka, protože může kdykoliv explodovat a tak dramaticky.
41. --- V sedmdesátých letech a osmdesátých letech, když byla Hekla objevena, tady vidíme tu lávu, která zchladla v různých teplotách, takže má nestejně tvary. Každých deset let explodovala. Očekáváme teď v nejbližších dobách, že Hekla opět bude explodovat. Tady vidíme, že to jasně neohrozí naše nebezpečí. 1991 bylo naposled, kdy Hekla vyvybuchla a byla aktivní po celý rok.
42. A ti, co létají, ví, že je to dobré pro ně, že...Úřady na islandsku jsou připravené už po té, po tom incidentu, eee, s sopkou 2010, takže jsou připraveny a můžou varovat, kdykoli se objeví nějaký velký oblak popela.
43. Je schovaná, aha další sopka, která je schovaná pod hlubokou mírou ledu je nazývána také jako sestra Hekly. Vědci, kteří pracují a zabývají se Heklou taky neví nic, ty jizvy, které zanechala na životech a na přírodě jsou stále vidět.
44. Předtím, než byl vynalezen, byly vynalezeny přístroje varování letectva, takže nebezpečné páry dále pokračovaly...se dostaly do atmosféry a lidé na ze...na ostrově, ta náhradní energie ---
45. Ejaflukt je velmi dlouhé jméno pro takový malý ledovec se špatnou pověstí. Ejaflükejot udělá velmi velký problém, nikdo už nikam nemůže letět až na ptáky. Prosím, přestaň Ejaflükyjo.

Student číslo 6

46. Sopka, tento rok bude druhé výročí výbuchu této sopky.
47. Vědí, že zde existuje dalších sedm vulkánů, kteří jsou schopní erupce.

48. Říká se, že Hekla je branou do pekla. A zničehonic vybuchne každých deset let. Ee, Hekla je, se nachází mezi mezinárodními letovými drahami.
49. --- Hekla je velice fascinujícím vulkánem a protože vybuchuje tak často.
50. --- Můžete vidět ty rozdíly na tento prostředí, ten nejtmaší pochází...každých deset let vybuchuje, tohle je vstup do pekla a a ---.
51. Mnohem více bylo říkalo o ---.
52. Pro více lidí magma je velice hluboko a ə ə , Hekla vybuchuje podobně jako islandská sopka a vědci pracující na Kettle ří --- Island ---.
53. --- ə ə koktejl prachu a plynu byl, eee, pokračoval do atmosféry .....
54. Ilajza gjerosdotli njūmen ə ə Ejafjakatla nikdo nemůže nikam letět až na ptáky, prosím zastavte Ejafjakatla.

Student číslo 7

55. Tento měsíc je druhé výročí výbuchu této sopky.
56. Na islandu jsou další sopky, které mohou vybuchnout.
57. Hekla leží přímo pod mezinárodním letištěm, může vybuchnout...
58. Úsek vynechán, netlumočen.
59. --- Muž ve vrtulníku popisuje sopku a tlumočnick nedokáže rozumět.
60. Úsek vynechán, netlumočen.
61. Úsek vynechán, netlumočen.
62. Úsek vynechán, netlumočen.
63. Máme tady islandskou skladatelku a zpěvačku a doufám, že vám její písnička zlepší náladu, píseň netlumočena.

Student číslo 8

64. Tento měsíc označuje druhé ə ə ....vynechání.
65. Vědí, že je několik velkých sopek, které pořád mohou vybuchnout.
66. Legenda praví, legenda praví, že Hekla je bránou do pekla. Má skrytá tajemství a potom, najednou a velmi dramaticky vybuchne. Hekla leží na přímo v mezinárodních leteckých drahách.
67. Hekla je úžasná sopka, protože může vybuchnout velmi nečekaně.
68. ---- Vidíte rozdílný povrch, kvůli lávy ----- toto je vstup do pekla ----.
69. A pro ty, kteří létají, ta dobrá zpráva je, že byly učiněny určitá opatření.

70. Katla je schopna vybuchnout stejným způsobem. Vědci, kteří pracují na Hekle, souhlasí s tím, že může vybuchnout v podstatě každou chvíli za poslední několik let.
71. Vynález letadla ---- byl velmi důležitý napříč kontinenty ---- a tím bylo spousta popela a lahví rozšířeno do více, do atmosféry.
72. Máme zde zpěváka, který vytvořil písničku, ve které se objevuje tato sopka, užijte si....netlumočí.

Student číslo 9

73. Tato sopka..... úsek vynechán, netlumočen.
74. Ale oni vědí, že tu je několik velkých vulkánů, které čeká v oblasti ledu.
75. Říká se, že Hekla je --- může vybuchnout každých deset let velmi dramaticky. Hekla leží - -- Je připravena vybuchnout.
76. Úsek vynechán, netlumočen.
77. --- Zde můžete vidět rozdíly lávy a můžete se podívat na Heklu --- každých deset let vybuchuje ---.
78. A pro ty, kteří létají, tak dobré zprávy---
79. Úsek vynechán, netlumočen.
80. Mnohem dříve, dřív ---.
81. Jména vynechána, je to velmi dlouhé jméno, malý ledovec, nikdo nemohl nikam létat, kromě ptáků.

Student číslo 10

82. Tento měsíc je druhé výročí tohoto výbuchu.
83. Úsek vynechán, netlumočen.
84. Legenda říká, že sopka uchovává své tajemství, a najednou vybuchne překvapivě. Hekla leží přímo pod mezinárodními linkami, leteckými.
85. Úsek vynechán, netlumočen.
86. Tady vidíme dole sopku Hekla --- vidíme její centrum --- a vidíte ztuhlou lávu --- a naposledy vybuchla před deseti lety ---.
87. A pro ty, kteří létají, ---díky tomu, že ta sopka vybuchla v minulosti, se můžeme ---
88. Tato sopka je největší než všechny ostatní a prašné mraky se dosahují až do nebes ☺.
89. Úsek vynechán, netlumočen.
90. Podívejte se na islandského spisovatele a zpěvačku. Je to dlouhé jméno pro tak malý ledovec, který není známý ---.

Příloha 3 – Transkript výchozího textu bez výskytu problematických situací

Použité symboly	
vstupy dokumentárních videí	<i>kurzíva</i>
cizojazyčná slova v textu	[ ]

Hi, I am Dave Richardson and tonight we are looking at Icelandic volcanoes. Iceland was first settled in the ninth century by Vikings. It quickly became known as “The land of fire and ice” because of the volcanoes and glaciers. Iceland was created by volcanoes. Mountains of hot magma rose from the depths of the earth, rivers of melting lava poured down their slopes, solidifying into a jumble of rocks. Ash rained down creating these fertile plains. Earthquakes helped twist and crumple the landscape. Some of the lava fields or high plateaus are so vast; it’s easy to forget the volcano that made them. Other volcanoes lie hidden under vast sheets of ice. They’ve become the stuff of myth and legend. But in geological terms Iceland is very young, it’s still being built. It’s only when an eruption has consequences across the world that the rest of us learn something Icelanders know well. These volcanoes haven’t finished yet.

On the fourteenth of april 2010 [Eyjafjallajökull] erupted with an explosion that made Iceland the focus of a media storm. This month marks the third anniversary of the eruption of [Eyjafjallajökull]. The ash cloud produced by the volcano spread over the Atlantic Ocean and Europe cutting off one of the world’s busiest air spaces. Almost every European airport closed and airlines lost more than a billion dollars. A few months later the eruption ended leaving the last few wisps of water vapour and a thick blanket of ash covering the ice around the crater.

Here’s Kate Humble reporting from the site of the eruption that brought Europe to a standstill.

Here’s Kate Humble reporting from the site of the eruption that brought Europe to a standstill.

Kate Humble: *When [Eyjafjallajökull] erupted in 2010 the effect extended way beyond southern Iceland. So what is it about this volcano that made it capable of causing an international incident. To find out I’m heading to the summit, using specially adapted jeeps to cross the glacial ice.*

Kate Humble: *“Why is it necessary to have such big tyres? Is it just to make you feel a bit more macho.*

Man: *Yee, a little bit like that, no.*

Kate Humble: *We climb fifteen hundred meters before arriving at the craters edge. Again, I’ve joined [Björn Oddsson] who’s part of the team that’s made a surprising discovery about the 2010 eruption. We’ve come as close to the edge of [Eyjafjallajökull’s] main crater as we dare. Beyond here the walls of this new gush in the ice are extremely unstable, tumbling down to the steaming vent below.*

Björn Oddsson: *“So we’re standing here on the rim of [Eyjafjallajökull] volcano we’re going to look into the crater with a thermal camera and see the heat still generating two years later. When the magma is erupted it’s close to eleven hundred or twelve hundred degrees in Celsius and with time it cools down and I would guess that just below the surface it’s around boiling point and several meters down you would find six to eight hundred degrees in Celsius because it takes really long time to cool down.*

Kate Humble: *Does that mean that the volcano is still sort of in eruption mode if you like, could it still go any minute.*

Björn Oddsson: *It it it still can go any minute but it would probably be like this for many years under core beneath will be warm.*

Kate Humble: *Even though we’re fifteen hundred meters up and it’s freezing.*

Björn Oddsson: *Yes, even though, even though*

Kate Humble: *I think the abiding memory that everybody has of this eruption were those vast towering ash clouds that then got dispersed not just across Iceland but all the way to northern Europe. Why ash, why did this volcano generate so much ash.*

Björn Oddsson: *That’s due to volcanic happening under ice. So it produce lot of melt water and interaction between lava and ice breaks up all the lava and forms ash which is transported into ash plums and dispersed in the atmosphere.*

Kate Humble: *Melt water in the summit crater interacts with the lava emerging from the vent. The resulting steam explosions rip the magma into tiny fragments better known as ash.*

Björn Oddsson: *If it would happen on a dry land, then we would see lava flowing around, but when we mix water and magma it turns explosive and all the product is ash, but not lava.*

Kate Humble: *During the eruption a quarter of a billion cubic meters of ash was blasted high into the atmosphere. Long lasting high pressure over the Atlantic created strong northerly winds which carried the ash towards continental Europe. In many eruptions the supply of*

magma runs out after a couple of days, but not here. In 2010 [Eyjafjallajökull] continued to pump out ash for over a month.

While the rest of the world forgets now the disruption is over, Icelandic volcanologists are not fooled. They know there are several larger volcanoes lying in wait in the land of fire and ice. While anyone of the thirty or more active volcanoes could erupt there are three extremely dangerous candidates. So let's talk about them a little bit more.

Legend has it that [Hekla] is the gate to hell. She keeps her secrets well hidden and then erupts suddenly and dramatically every ten years or so. [Hekla] lies directly under international flyways and is ready to erupt much sooner. In Icelandic [Hekla] means hooded cloak a reference to the clouds that often cast shadow over the mountain. Sometimes called the angry sister, [Hekla] is unpredictable. [Hekla] is ready to erupt again but the big problem is that her magma chamber is too deep even for modern instruments to reach. And so she gives little warning. In some ways Hekla really is the gateway to the centre of the Earth and she still hides her mysteries even from scientists. [Hekla] is a fascinating volcano for geologists because she erupts so often. More lava has been thrown out by [Hekla], than by almost any other volcano in the world.

Now, let's have a look at her.

Björn Oddsson: We have [Hekla] and all around us are lava fields from different eruptions. This century it erupted in 1947, 70, 81, 91 and year 2000 and you can see the difference of the, of the mass of the lava it can show us the different ages of the low field and the most black one is the latest one from the year 2000. The rule is that it has erupted every ten years and it's ten years since it erupted last time so we are expecting [Hekla] to erupt in the closest future.

This is the entrance to Hell and people...the Danish king was always sending people out here to Iceland to write reports of Icelanders and how they live and usually in this report all creatures lived in [Hekla] and it was big lake around it was spewing fire all year round so people were really afraid of [Hekla].

Beautiful isn't she?

There's another saying about [Hekla], the longer she goes between eruptions the angrier she is. This correlates with the science. The higher the build up of pressure without any release the more serious the explosion. So paradoxically for the locals it may be better if a volcano like [Hekla] erupts sooner, rather than later. And for those who fly, the good news is that since the crisis caused by [Eyjafjallajökull] more centres have been set up to warn of ash clouds and avoid another total paralysis of air traffic.

Hiding under the ice, [Katla] is the most fickle. She has demonstrated her power more than twenty times since people first came to Iceland and now, she is overdue. For most people she is the big one. Known as [Hekla's] angry big sister she too lies hidden beneath the ice but she is much larger than [Eyjafjallajökull]. Her magma chamber is deeper, her glacier even thicker and her past is terrifying. [Eyjafjallajökull] is her nearest neighbour.

[Katla] is likely to blow with the same kind of explosive eruption. The kind that sends ash clouds high into the skies. Scientists working on [Katla] have found nothing to suggest that she will erupt immanently once again it could be days, months or even years.

Icelanders grow up with the story of [Laki] and the scars it left on their history and landscape. Rivers of lava continued to flow for weeks covering an area half the size of greater London. The ground opened up and gave birth to a chain of 130 craters stretching across the heart of the island. These craters belched for eight months and clouds of poisonous gas and ash drifted across the countryside suffocating most of Iceland sheep cattle and horses.

The long slow famine which followed killed over 20 % of Iceland's people. A gaping rift over 30 kilometres long appeared. It must have seemed as though the island was splitting in two revealing its beating heart.

Long before the invention of the airplane the aftermath was felt across continents. The deadly cocktail of gases and ash was carried way up into the atmosphere and across to mainland Europe and beyond. The extra energy created havoc with the weather patterns. And acid fog spread slowly over Norway to Germany then France and Britain eventually indirectly killing over a million people. Ash blocked the light and heat energy from the sun. The skies stayed dark and for several years the seasons were disrupted. In France, unusually cold summers were followed by freezing winters. Violent storms and hail destroyed the crops. The year was 1789. The French revolution is sometimes blamed on [Laki].

Narrator: A thousand miles away alone in the north Atlantic, Iceland's experience was about to go from bad to worse. By the time [Laki] finally stopped erupting in February 1784, it had emitted eight million tons of fluorine; a highly toxic chemical. The fluorine had mixed with ash and fallen to earth where it was eaten by cattle and other livestock. The ingested fluorine killed 80% of Iceland's sheep and more than a half of cows and horses. Having survived the volcano, the people of Iceland now began to starve.

Thor Thordarson: Inevitably, the people's diet changed, they boiled a skin from animals, just to get some nutrition out and even it got to the point where they were taking the books that they had which were actually handwritten on skin. And they were boiling the pages and tried to get some nutrition out of those things.

Narrator: [Jón] wrote: Those people who did not have enough older and non-diseased supplies of food to last them through these times of pestilence also suffered great pain. Their bodies became bloated. The insides of their mouths and gums swelled and cracked causing excruciating pain and toothache; six, sometimes eight sometimes ten, were buried in a single grave.

Narrator: And God's judgment tragically struck closer to home than [Jón] expected. [Pórunni Hannesdóttur,] [Jón's] wife of thirty-eight years was a victim of the famine. casting the pasteur into a deep depression.

Jón: I experienced and overpowering malaise and insomnia which aroused harmful thoughts in me and every kind of temptation. The period from the Autumn of 1784 until the Spring of 1785 was the most dismal that I ever lived through. When I lost my wonderful wife, everything collapsed around me.

Narrator: [Jón's] wife was one of ten thousand people to die in Iceland as a consequence of the [Laki] eruption. One quarter of the country's population.

Příloha 4 – Transkript výchozího textu s výskytem problematických situací

Použité symboly	
vstupy dokumentárních videí	<i>kurzíva</i>
cizojazyčná slova v textu	[ ]
faktické chyby mluvčího	<u>podtržení</u>
ztráta obrazu	tučné písmo
silný hluk přerušující mluvčího	<u>tučná a podtržená kurzíva</u>
silný hluk na pozadí	<i>tučná kurzíva</i>
výpadky zvuku	hvězdičky*mezi*slovy
příliš rychlá mluva	VELKÁ PÍSMENA
kašlání mluvčího	pomlčky-mezi-slovy
píseň	<u><i>podtržená kurzíva</i></u>

Hi, I am Dave Richardson and tonight we are looking at Icelandic volcanoes.

Iceland was first settled in the ninth century by Vikings. It quickly became known as “The land of fire and ice” because of the volcanoes and glaciers. Iceland was created by volcanoes. Mountains of hot magma rose from the depths of the earth, rivers of melting lava poured down their slopes, solidifying into a jumble of rocks. Ash rained down creating these fertile plains. Earthquakes helped twist and crumple the landscape. Some of the lava fields or high plateaus are so vast; it’s easy to forget the volcano that made them. Other volcanoes lie hidden under vast sheets of ice. They’ve become the stuff of myth and legend. But in geological terms Iceland is very young, it’s still being built. It’s only when an eruption has consequences across the world that the rest of us learn something Icelanders know well. These volcanoes haven’t finished yet.

On the fourteenth of April 2010 [Eyjafjallajökull] erupted with an explosion that made Iceland the focus of a media storm. This month marks the second anniversary of the eruption of [Eyjafjallajökull]. The ash cloud produced by the volcano spread over the Atlantic Ocean and Europe cutting off one of the world’s busiest air spaces. Almost every European airport closed and airlines lost more than a billion dollars. A few months later the eruption ended leaving the last few wisps of water vapour and a thick blanket of ash covering the ice around the crater.

Here’s Kate Humble reporting from the site of the eruption that brought Europe to a standstill.

Kate Humble: When [Eyjafjallajökull] erupted in 2010 the effect extended way beyond southern Iceland. So what is it about this volcano that made it capable of causing an international incident. To find out I’m heading to the summit, using specially adapted jeeps to cross the glacial ice.

Kate Humble: “Why is it necessary to have such big tyres? Is it just to make you feel a bit more macho.

Man: Yee, a little bit like that, no.

Kate Humble: We climb fifteen hundred meters before arriving at the crater’s edge. Again, I’ve joined [Björn Oddsson] who’s part of the team that’s made a surprising discovery about the 2010 eruption. We’ve come as close to the edge of [Eyjafjallajökull’s] main crater as we dare. Beyond here the walls of this new gash in the ice are extremely unstable, tumbling down to the steaming vent below.

Björn Oddsson: “So we’re standing here on the rim of [Eyjafjallajökull] volcano we’re going to look into the crater with a thermal camera and see the heat still generating two years later.

When the magma is erupted it's close to eleven hundred or twelve hundred degrees in Celsius and with time it cools down and I would guess that just below the surface it's around boiling point and several meters down you would find six to eight hundred degrees in Celsius because it takes really long time to cool down.

Kate Humble: Does that mean that the volcano is still sort of in eruption mode if you like, could it still go any minute.

Björn Oddsson: It it it still can go any minute but it would probably be like this for many years under core beneath will be warm.

Kate Humble: Even though we're fifteen hundred meters up and it's freezing.

Björn Oddsson: Yes, even though, even though

Kate Humble: I think the abiding memory that everybody has of this eruption were those vast towering ash clouds that then got dispersed not just across Iceland but all the way to northern Europe. Why ash, why did this volcano generate so much ash.

Björn Oddsson: That's due to volcanic happening under ice. So it produce lot of melt water and interaction between lava and ice breaks up all the lava and forms ash which is transported into ash plums and dispersed in the atmosphere.

Kate Humble: Melt water in the summit crater interacts with the lava emerging from the vent. The resulting steam explosions rip the magma into tiny fragments better known as ash.

Björn Oddsson: If it would happen on a dry land, then we would see lava flowing around, but when we mix water and magma it turns explosive and all the product is ash, but not lava.

Kate Humble: During the eruption a quarter of a billion cubic meters of ash was blasted high into the atmosphere. Long lasting high pressure over the Atlantic created strong northerly winds which carried the ash towards continental Europe. In many eruptions the supply of magma runs out after a couple of days, but not here. In 2010 [Eyjafjallajökull] continued to pump out ash for over a month.

While the rest of the world forgets now the disruption is over, Icelandic volcanologists are not fooled. They know there are several larger volcanoes lying in wait in the land of fuel and ice. While anyone of the thirty or more active volcanoes could erupt there are three extremely dangerous candidates. So let's talk about them a little bit more.

Legend has it that [Hekla] is the gate to hell. She keeps her secrets well hidden and then erupts suddenly and dramatically every ten years or so. [Hekla] lies directly under international flyways and is ready to erupt much sooner. In Icelandic [Hekla] means hooded cloak a reference to the clouds that often cast shadow over the mountain. Sometimes called the angry sister, [Hekla] is unpredictable. [Hekla] is ready to erupt again

but the big problem is that her magma chamber is too deep even for modern instruments to reach. And so she gives little warning. In some ways *[Hekla] really is the gateway to the centre of the Earth and she still hides her mysteries even from scientists. [Hekla] is a fascinating volcano for geologists because she erupts so often.* More lava has been thrown out by [Hekla], then by almost any other volcano in the world.

Now, let's have a look at her.

Björn Oddsson: *We have [Hekla] and all around us are lava fields from different eruptions. This century it erupted in 1947, 70, 81, 91 and year 2000 and you can see the difference of the, of the mass of the lava it can show us the different ages of the low field and the most black one is the latest one from the year 2000. The rule is that it has erupted every ten years and it's ten years since it erupted last time so we are expecting [Hekla] to erupt in the closest future.*

This is the entrance to Hell and people...the Danish king was always sending people out here to Iceland to write reports of Icelanders and how they live and usually in this report all creatures lived in [Hekla] and it was big lake around it was spewing fire all year round so people were really afraid of [Hekla].

Beautiful isn't she?

There's another saying about [Hekla], the longer she goes between eruptions the angrier she is. This correlates with the science. The higher the build up of pressure without any release the more serious the explosion. So paradoxically for the locals it may be better if a volcano like [Hekla] erupts sooner, rather than later. And for those who fly, the go* news is that since the cr*sis cau* by [Eyjafj*kull] mo* *tres have been set up to wa* of ash * clouds an* *void *ther to* paralysis of * air *ffic.

Hiding under the ice, [Katla] is the most fickle. She has demonstrated her power more than twenty times since people first came to Iceland and now, she is overdue. FOR MOST PEOPLE SHE IS THE BIG ONE. KNOWN AS HEKLA'S ANGRY BIG SISTER SHE TOO LIES HIDDEN BENEATH THE ICE BUT SHE IS MUCH LARGER THAN [EYJAFJALLAJÖKULL]. HER MAGMA CHAMBER IS DEEPER, HER GLACIER EVEN THICKER AND HER PAST IS TERRIFYING. [EYJAFJALLAJÖKULL] IS HER NEAREST NEIGHBOUR. [KATLA] IS LIKELY TO BLOW WITH THE SAME KIND OF EXPLOSIVE ERUPTION. THE KIND THAT SENDS ASH CLOUDS HIGH INTO THE SKIES. SCIENTISTS WORKING ON [KATLA] HAVE FOUND NOTHING TO SUGGEST THAT SHE WILL ERUPT IMMANENTLY. ONCE AGAIN IT COULD BE DAYS, MONTHS OR EVEN YEARS.

Icelanders grow up with the story of [Laki] and the scars it left on their history and landscape. Rivers of lava continued to flow for weeks covering an area half the size of greater London. The ground opened up and gave birth to a chain of 130 craters stretching across the heart of the island. These craters belched for eight months and clouds of poisonous gas and ash drifted across the countryside suffocating most of Iceland sheep cattle and horses.

The long slow famine which followed killed over 20 % of Iceland's people. A gaping rift over 30 kilometres long appeared. It must have seemed as though the island was splitting in two revealing its beating heart.

Long-before-the-invention-of-the-airplane-the-aftermath-was-felt-across-continents. The-deadly-cocktail-of-gases-and-ash-was-carried-way-up-into-the-atmosphere-and-across-to-mainland-Europe-and-beyond. I'm sorry. The extra energy created havoc with the weather patterns. And acid fog spread slowly over Norway to Germany then France and Britain eventually indirectly killing over a million people. Ash blocked the light and heat energy from the Sun. The skies stayed dark and for several years the seasons were disrupted. In France, unusually cold summers were followed by freezing winters. Violent storms and hail destroyed the crops. The year was 1789. The French revolution is sometimes blamed on [Laki].

To put this all in context, no one died as a direct result of [Eyjafjallajökull], though local people are still dealing with the fallout. Despite the trouble she caused, despite the dramatic pictures and massive media coverage, this is the kind of eruption, Icelanders face every few years or so. And if you're still having trouble pronouncing the name [Eyjafjallajökull] we have here an Icelandic singer and songwriter [Eliza Geirsdottir Newman] and I hope her song will help you. Have fun and have a good day.

Eliza Geirsdottir Newman: *[Eyjafjallajökull] is a long long name for such a small glacier with such a notorious fame and [Eyjafjallajökull] has caused quite a stir and noone can fly anywhere except the birds, please stop it [Eyjafjallajökull].*

Příloha 5 – Vzor dotazníku

Očekávat neočekávané – Dotazník

1. Jak hodnotíte svůj výkon?

- a) Jsem velmi spokojená/ý
- b) Mohlo to být lepší, ale jsem celkem spokojená/ý
- c) Nejsem spokojená/ý

2. Co jste na sobě pozoroval/a během tlumočení?

- a) Obavy/strach
- b) Nervozitu
- c) Žádné zvláštní pocity jsem neměl/a
- d) Uvolněnost
- e) Radost

3. Proč si myslíte, že jste tyto pocity měl/a?

4. Byl/a jste nucena improvizovat?

5. Co vás nejvíce stresuje v běžném životě?

6. Co vás nejvíce stresuje v tlumočení?

7. Jaký míváte většinou pocit, když odtlumočíte?

- a) Zvládla jsem to dobře (jsem na sebe hrdá/ý)
- b) Kdybych to mohl/a tlumočit ještě jednou, bylo by to určitě lepší
- c) Konečně je to za mnou

8. Měla by, dle vašeho názoru být do školního vyučování zahrnuta výuka divadelní improvizace jako pomůcka při práci se stresem? Proč?

9. Které z následujících faktorů nejvíce ztížily kvalitu vaší práce. Prosím ohodnoťte na škále od 1 (nejméně) do 8 (nejvíce)

- a) Ztráta obrazu
- b) Faktické chyby mluvčího
- c) Rychlá mluva
- d) Silný hluk na pozadí
- e) Silný hluk přerušující mluvčího
- f) Kašlání mluvčího
- g) Výslovnost cizích jmen
- h) Tlumočení písně

10. Uveďte prosím důvody, pro které jste ohodnotila známkou 1 a 8.

Příloha 6 – Vzor dotazníku

Očekávat neočekávané – Dotazník

1. Jak hodnotíte svůj výkon?

- a) Jsem velmi spokojená/ý
- b) Mohlo to být lepší, ale jsem celkem spokojená/ý
- c) Nejsem spokojená/ý

2. Co jste na sobě pozoroval/a během tlumočení?

- a) Obavy/strach
- b) Nervozitu
- c) Žádné zvláštní pocity jsem neměl/a
- d) Uvolněnost
- e) Radost

3. Proč si myslíte, že jste tyto pocity měl/a?

4. Byl/a jste nucena improvizovat?

5. Co vás nejvíce stresuje v běžném životě?

6. Co vás nejvíce stresuje v tlumočení?

7. Jaký míváte většinou pocit, když odtlumočíte?

- a) Zvládla jsem to dobře (jsem na sebe hrdá/ý)
- b) Kdybych to mohl/a tlumočit ještě jednou, bylo by to určitě lepší
- c) Konečně je to za mnou

8. Měla by, dle vašeho názoru být do školního vyučování zahrnuta výuka divadelní improvizace jako pomůcka při práci se stresem? Proč?

Příloha 7 – Vzor dotazníku

Dotazník Improliga

(u otázek 4 a 6, odpověď prosím zvýrazněte tučným písmem)

1. Jak často a jakým způsobem trénujete na představení?
2. Probíhá před představením nějaká „warm up“ (rozcvička)? Pokud ano, jaká?
3. Probíhá po představení nějaká zpětná vazba? Pokud ano, jaká?
4. Co na sobě pozorujete během představení?
  - a) Obavy/strach
  - b) Nervozitu
  - c) Žádné zvláštní pocity nepozoruji
  - d) Uvolněnost
  - e) Radost
5. Proč si myslíte, že výše uvedené pocity máte?
6. Jaké jsou vaše pocity po představení?
  - a) Zvládl/a jsem to dobře
  - b) mohlo to být lepší
  - c) konečně je to za mnou
7. Co vás nejvíce stresuje při představení?
8. Pomáhá vám trénink překonávat stres/nervozitu?
9. Co vás nejvíce stresuje v běžném životě?
10. Poznámky a připomínky:

BIBLIOGRAFIE

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ATKINSON, Rita L et al. *Psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 751 s. ISBN 80-7178-640-3.

ATLEE, Tom. *The co-intelligence institute* [online] c2003-2008 [cit. 2013-08-12]. Listening circles. Dostupné z: <<http://www.co-intelligence.org/P-listeningcircles.html>>.

BAILEY, K. M. Competitiveness and anxiety in adult second language learning.: Looking at and through the diary studies. In SELIGER, H. W.; LONG; M. H. *Classroom oriented research in second language acquisition*. Rowley, MA: Newbury House. 1983. s. 67-102. ISBN 0883772671. (celkový počet stran 305)

CHIANG, Yung-Nan. Foreign language anxiety in Taiwanese student interpreters. *Meta: Journal des traducteurs Meta*, September 2009, vol. 54, no. 3., s. 605-621.

DOI: 10.7202/038318ar. Dostupné také z: <<http://www.erudit.org/revue/meta/2009/v54/n3/038318ar.pdf>>

CHO, Jinhyun; ROGER, Peter. Improving interpreting performance through theatrical training. *Interpreter and Translator Trainer*, 2010, vol. 4, no. 2, s. 151-171. ISSN 1750-399X.

ČEŇKOVÁ, Ivana. Neverbální komunikace při tlumočení. *Čeština doma i ve světě*, 1996, roč. 4, č. 2, s. 114-116. ISSN 1210-9339.

DARO, Valeria. Non-linguistic factors influencing simultaneous interpretation. In *Bridging the Gap: empirical research in simultaneous interpretation*, John Benjamin's, Amsterdam/Philadelphia: 1994. s. 249-272. ISBN 9027221448. (celkem 362 stran)

DEWAELE, Jean-Marc. Learner-internal psychological factors. In: *The Cambridge Handbook of Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013, s. 159-179. Cambridge Handbooks in Language and Linguistics. ISBN 9781107007710. DOI: <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9781139051729.011>.

HERBERT, Jean. *The interpreter's handbook: how to become a conference interpreter*. 1. ed. Genève: Librairie de l'Université, 1952. 113 s.

HORVÁTH, Ildikó. Creativity in interpreting. *Interpreting*, 2010, vol. 12, no. 2, s.146-159. ISSN 1384-6647. Dostupné také z: <<http://www.ingentaconnect.com>>.

HORWITZ, E. K., HORWITZ, M. B.; COPE, J. Foreign Language Classroom Anxiety. *The Modern Language Journal*, 1986, vol. 70, no 2, s.125-132. DOI: 10.1111/j.1540-4781.1986.tb05256.x Dostupné také z: <<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms>>.

JEKLOVÁ, Marta a REITMAYEROVÁ, Eva. *Syndrom vyhoření*. 1. vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 32 s. ISBN 80-86991-74-1.

JIMÉNEZ IVARS, Amparo; PINAZO CALATAYUD, Daniel. I failed because I got very nervous. Anxiety and performance in interpreter trainees: an empirical study. *The Interpreters' Newsletter* [online]. 2001, no. 11, s. 105-118. [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <<http://www.openstarts.units.it/dspace/handle/10077/2435>>.

JONES, Roderick. *Conference interpreting explained*. 2. ed. Manchester [u. a.]: St. Jerome Pub, 2002. 142 s. ISBN: 9781900650571.

KLONOWICZ, T. Putting one's heart into simultaneous interpretation. In *Bridging the gap: empirical research in simultaneous interpretation*. LAMBERT, Sylvie; MOSER-MERCER; Barbara. Philadelphia: J. Benjamins, 1994. s. 362. ISBN 1556194811.

Dostupné také z: <<http://www.scribd.com/doc/53131481/Tatiana-Klonowicz-Putting-one-s-heart-into-simultaneous-interpretation>>. ISBN 9789027285805.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak zvládat stres*. 1. vyd. Praha: Grada - Avicenum, 1994, 190 s. ISBN 80-716-9121-6.

KURZ, Ingrid. Getting the message across: Simultaneous interpreting for the media. In *Translation as intercultural communication: selected papers from the EST Congress, Prague 1995*. SNELL-HORNBY, Mary; JETTMAROVAĚ, Zuzana; KAINDL, Klaus.

Philadelphia: J. Benjamins, 1997. s. 354. ISBN 1556197020. Dostupné také z: <<http://public.eblib.com/EBLPublic/PublicView.do?ptiID=673110>>. ISBN 9789027285614.

KURZ, Ingrid. Physiological stress during simultaneous interpreting: a comparison of experts and novices. *The Interpreters' Newsletter*. (Trieste: EUT -Edizioni Università di Trieste,). 2003, no. 12, s. 51-67. ISBN 88-8303-140-7. Dostupné také z: <<http://hdl.handle.net/10077/2472>>.

LESTER, Giovanna. Who's in Control: A Look at Remote Interpreting. *Speaking Out* [online]. 2012, vol. 2, Issue 1, s. 9 [cit. 2013-08-18]. Dostupné z: <http://atifonline.org/wp-content/uploads/2012/04/SO_Spring2012.pdf>.

MAKAROVÁ, Viera. *TLMOČENIE: Hraničná oblasť medzi vedou skúsenosťou a umením možného*. Bratislava: Stimul, 2004. ISBN 80-88982-81-2.

MAKAROVÁ, Viera. Whose line is it anyway? or Teaching improvisation in interpreting. In: DOLLERUP, Cay; LINDEGAARD Anne. *Teaching translation and interpreting 2: insights, aims, visions : papers from the second Language International Conference, Elsinore, Denmark, 4-6 June 1993*. Philadelphia: J. Benjamins, 1994, s. 207-210. ISBN 1556196822. (celkem 358 stran)

McCROSKEY, J. C. Oral Communication Apprehension: A Summary of Recent Theory and Research. *Human Communication Research*, 1977, vol. 4, no. 1, s. 78-96. DOI: 10.1111/j.1468-2958.1977.tb00599.x Dostupné také z: <<http://www.jamescmccroskey.com/publications/074.pdf>>

MOSER-MERCER, Barbara. Remote interpreting: assessment of human factors and performance parameters. *Communicate* [článek online] : Le Cybermagazine Des Interprètes De Conférence Et Du Secteur Des Congrès, 2003 [cit. 2013-08-13]. Dostupné z: <http://aiic.net/page/1125/remote-interpreting-assessment-of-human-factors-and-performance-parameters/lang/1#76>.

MOSER-MERCER, Barbara. Remote interpreting: assessment of human factors and performance parameters [článek online]. *Le Cybermagazine Des Interprètes De Conférence Et*

Du Secteur Des Congrès. 2003/1. c1998-2013 — International Association of Conference Interpreters, 19 May 2003, 22 May 2012 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://aiic.net/page/1125/remote-interpreting-assessment-of-human-factors-and-performance-parameters/lang/1>.

ROSCH, P. J. Reminiscences of Hans Selye and the birth of 'stress'. *Stress Medicine*. 1998, vol. 14, no. 1, s. 1–6. ISSN 0748-8386

SPOLIN, Viola. *Improvisation for the theater: a handbook of teaching and directing techniques*. 3rd ed. Northwestern: University Press, 1999. 412 s. ISBN 081014008X.

STEINBERG, F. S, E. K. HORWITZ. The Effect of Induced Anxiety on the Denotative and Interpretive Content of Second Language Speech. *TESOL Quarterly*, 1986, vol. 20, no. 1, s. 131-136. ISSN 0039-8322.

VASQUEZ, Martin; NEVOLOVÁ, Monika. *Bud'te mistry improvizace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 113 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-4556-5.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Improliga [online] Praha: Česká improvizální liga, o. s., c2013 [cit. 2013-08-12]. O improlize. Dostupné z: <<http://www.improliga.cz/o-improlize/>>.

Tlumočníci v Evropském parlamentu: *akrobati bez záchranné sítě* [článek online]. Evropský parlament, © Evropská unie, [2013], 23 Feb 2012 [cit. 2013-08-15]. Dostupné z:<http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/content/20120220STO38575/html/Tlumo%C4%8Dn%>.

LUCCARELLI, Luigi. Conference and remote interpreting: a new turning point? [online]. International Association of Conference Interpreters, © 1998-2013, 15 Mar 2011 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <<http://aiic.net/page/3590/conference-and-remote-interpreting-a-new-turning-point/lang/1>>.

MACKINTOSH, J. Workload Study. Main results and what they mean. In: *AIIC Bulletin XXXII/1*. 2002, s. 5-6. Dostupné také z: <<http://aiic.net/page/888/the-aiic-workload-study-executive-summary/lang/1>>.

SHRNUTÍ

A lot of studies have been carried out that deal with stress and interpreting. An obvious reason for that is that simultaneous interpreting is a very strenuous occupation; for mind as well as for body. An interpreter works in a busy environment filled with unexpected situations. What if, for example, all of a sudden a speaker starts to cough or he puts a microphone away from his mouth or a transmitting signal gets interrupted. An interpreter sitting in a booth has two possibilities; either start panicking or start improvising.

This work seeks to link the topics of stress and improvisation in the field of interpreting in order to look at improvisation as a tool for helping to ease the stress in simultaneous interpreting. Therefore I examine whether exposing an interpreter to a series of unexpected situations will affect their performance. To find this out I use twenty audio recordings provided by students of the Translation and Interpretation programme at Palacký University. The recordings are of a text with artificially added unexpected situations such as coughing, strong noise in the background, pronouncing foreign proper names, etc. It is a compilation of several recordings of which half are commercial video recordings and half are read by a native English speaker. It deals with Icelandic volcanoes and especially with the last strong eruption of Eyjafjallajökull in 2010.

My thesis is divided into two parts. The first part is theoretical and the second one is practical. In the first chapter of the first part I discuss possible internal factors that could influence the quality of an interpreter's performance such as stress and foreign language anxiety and in the second chapter I also present possible outside factors influencing the quality of an interpreter's performance. Among those I have included problems dealing with partial or complete loss of a sound, loss of a visual input, fast speech, speaker's mistakes, foreign proper names and a song. In the next chapter I look into the area of creativity and improvisation and its connection with interpreting.

The second and experimental part of my thesis describes the experiment I conducted on 20 students of interpreting who have been asked to interpret a video from English to Czech. Half of them had the recording with the above named unexpected situations and the other half interpreted the same recording but without the unexpected situations. The goal was to find out whether the unexpected situations influence the quality of the interpreter's performance and if it forces them to improvise. The recordings demonstrated the great impact of unexpected problematic situations on an interpreter's performance out of which only the loss of a visual

input proved to be a positive one. It also showed that if needed some interpreters are able to improvise.

All the students were also asked to complete a questionnaire, in which they made brief comments on the level of their anxiety and their opinion on improvisation. The group in question also commented on the difficulties of the situations embedded in the video recording.

I also carried out a complementary survey among members of an improvisational theatre across the Czech Republic in a form of a web questionnaire. The point of that was to ascertain whether improvisation practice is useful and if it helps to reduce stress and anxiety.

The result of my experiment showed the significant affect of unexpected situations on students' performances and their willingness to participate in eventual classes of theatrical improvisation. If this was put into effect and such classes would be held for interpreters in the future, it would definitely be interesting to test students again under similar circumstances in order to explore this issue further.

Anotace

Autor:	Katedra anglistiky a amerikanistiky
Katedra:	FFUPOL
Název česky:	Očekávat neočekávané - analýza reakcí tlumočnicka na neplánovanou situaci s přihlédnutím ke stresu a improvizaci
Název anglicky:	Expect the unexpected – an analysis of interpreter's reactions to an unexpected situation with regard to stress and improvisation
Vedoucí práce:	Mgr. Marie SANDERSOVÁ, Ph.D.
Počet stran:	79
Počet znaků (s mezerami):	134 917
Počet příloh:	7
Počet titulů použité literatury:	30
Klíčová slova v ČJ:	simultánní tlumočení, stres, improvizace, nečekané situace, strach mluvit cizí řečí
Klíčová slova v AJ:	simultaneous interpreting, stress, improvisation, unexpected situations, foreign language anxiety
Anotace v ČJ:	Bakalářská práce je zaměřená na vliv nečekaných situací na kvalitu tlumočnickova projevu s přihlédnutím k improvizaci a stresu. Skládá se z části teoretické a praktické. V teoretické části pojednává o vnějších a vnitřních faktorech, jež mohou ovlivnit tlumočnickův projev. Dále nahlíží do tématu improvizace spojeného s tlumočením. V praktické části je použita videonahrávka, kterou z angličtiny do češtiny přetlumočily dvě skupiny studentů. Analýza jejich výkonů ukazuje do jaké míry je tlumočnickův projev nečekanými situacemi ovlivněn a zda studenti využívali improvizace.
Anotace v AJ:	The goal of the present bachelor thesis is to analyze the influence of unexpected situations on an interpreter's performance. This thesis also looks at improvisation as a tool for helping to ease the stress in simultaneous

interpreting. It comprises of two parts; Theoretical and practical. In the theoretical part it deals with outside factors influencing the quality of an interpreter's performance as well as internal ones. In the second part of the thesis a video footage was interpreted from English to Czech by two groups and analyzed to show how much an interpreter's performance is influenced by unexpected situations and whether or not they used improvisation when needed.